

Sprawozdanie z działalności urzędów górniczych w roku 2023

Wyższy Urząd Górniczy

Wyższy Urząd Górniczy

Sprawozdanie z działalności
urzędów górniczych
w roku 2023

Wyższy Urząd Górniczy

ul. Poniańskiego 31

40-055 Katowice

tel.: 32 736 17 00

faks: 32 251 48 84

e-mail: wug@wug.gov.pl

www.wug.gov.pl

www.wug.bip.info.pl

© Copyright by Wyższy Urząd Górniczy, Katowice 2024

Spis treści

Przedmowa	5
Mapy właściwości miejscowych okręgowych urzędów górniczych w Polsce	6
I. Podstawa prawna działalności i zadania urzędów górniczych	7
II. Zakres podmiotowy nadzoru i kontroli	9
1. Cele urzędów górniczych i najważniejsze zadania służące ich realizacji w roku 2023	10
2. Działalność podstawowa urzędów górniczych	11
2.1. Zatwierdzanie planów ruchu zakładów górniczych	11
2.2. Dopuszczanie i kontrola wyrobów stosowanych w zakładach górniczych	11
2.3. Wydawanie pozwoleń i zezwoleń	13
2.4. Badanie prawidłowości rozwiązań stosowanych w górnictwie lub przewidzianych do stosowania przez przedsiębiorców	15
2.5. Gospodarka złożem, zagospodarowanie przestrzenne i ochrona środowiska	15
2.6. Stwierdzanie i uznawanie kwalifikacji oraz nadawanie uprawnień	21
2.6.1. Stwierdzanie kwalifikacji	21
2.6.2. Nadawanie uprawnień	22
2.6.3. Uznawanie kwalifikacji nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz w Ukrainie	23
2.7. Gromadzenie, archiwizacja oraz udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych	24
2.7.1. Przejmowanie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych	24
2.7.2. Udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej	25
2.7.3. Inwentaryzacja zlikwidowanych wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią	26
2.8. Działalność kontrolna urzędów górniczych i badania powypadkowe	27
2.8.1. Działalność kontrolna okręgowych urzędów górniczych	27
2.8.2. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego	27
2.8.3. Badania powypadkowe	29

2.9. Stwierdzone nieprawidłowości i wstrzymane roboty	29
2.10. Działalność represyjna	30
2.11. Działalność komisji powołanych przez Prezesa WUG	33
2.11.1. Komisje powołane w celu wyjaśnienia przyczyn i okoliczności zaistniałych katastrof, niebezpiecznych zdarzeń i wypadków	36
2.12. Inspirowanie i wspomaganie badań naukowych w górnictwie	37
2.13. Stosowanie przez nadzór górniczy przyrządów pomiarowych	38
2.14. Działalność związana z ustalaniem opłaty podwyższonej w związku z prowadzeniem nielegalnej eksploatacji albo innej działalności	38
3. Działalność kontrolna Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych oraz kontrola wewnętrzna	40
3.1. Działalność kontrolna Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych	40
3.2. Kontrola wewnętrzna w Wyższym Urzędzie Górniczym	40
4. Rozpatrywanie skarg, wniosków, petycji oraz interwencji	40
4.1. Skargi, wnioski, petycje oraz interwencje rozpatrywane przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego	40
4.2. Skargi, wnioski, petycje oraz interwencje rozpatrywane przez dyrektorów okręgowych urzędów górniczych	41
5. Reprezentowanie Skarbu Państwa w sprawach z tytułu szkód wyrządzonych ruchem zakładu górniczego	42
6. Działalność legislacyjna	42
7. Współpraca z instytucjami publicznymi i przedsiębiorstwami	44
8. Współpraca z zagranicą	46
9. Działalność informacyjna i wydawnicza	47
10. Zatrudnienie w urzędach górniczych	47
11. Realizacja budżetu Wyższego Urzędu Górniczego	48
11.1. Budżet w układzie zadaniowym	49

Przedmowa

Szanowni Państwo

Miniony rok 2023 był kolejnym okresem wyjątkowej pracy organów nadzoru górniczego. Nie ubyło trudnych i ważnych spraw wymagających naszej aktywności. W zmieniającej się branży wydobywania kopalin pozostała i wciąż jest aktualna misja nadzoru górniczego. Niezmienna pozostaje nasza troska o to, aby polskie górnictwo było bezpieczne. Nadzorowana przez nas branża nieustannie wymaga wypracowywania najwyższych standardów bezpieczeństwa oraz podejmowania szeregu – czasem trudnych – działań w tym zakresie, opartych o logiczne i czytelne rozwiązania legislacyjne. Trzeba bowiem pamiętać, że takiej kumulacji zagrożeń naturalnych i technicznych, jak w przemyśle wydobywczym, nie spotyka się w innych sektorach gospodarki, a brak dobrych rozwiązań na różnych płaszczynach oraz w obrębie tworzenia i doskonalenia prawa może przynieść tragiczne konsekwencje. Jesteśmy od tego, by temu zapobiegać, sięgając po szereg instrumentów znajdujących się w naszej kompetencji. Dlatego też należy tu podkreślić wagę i znaczenie zmian, jakie w przepisach dotyczących górnictwa, dzięki naszemu zaangażowaniu i pracy, wprowadziła czerwcową nowelizacja ustawy – Prawo geologiczne i górnicze.

W jej wyniku m.in. wprowadzono bardzo ważne i oczekiwane regulacje dotyczące dążenia tuneli, zwalczania nielegalnej eksploatacji kopalin, rozszerzenia nadzoru nad szkoleniami w górnictwie oraz, co szczególnie istotne, nastąpiły doregulowania kwestii dostępu do zawodów górniczych, a także umożliwiono nakładanie kar pieniężnych na podmioty, czy osoby utrudniające kontrole.

Oczywiście to nie wszystko. Wiele spraw koniecznych do rozwiązania pozostaje jeszcze przed nami. Wśród nich, jednym z priorytetów jest zakres działania nadzoru górniczego. Chodzi tu przede wszystkim o wprowadzenie zmian w procesie weryfikacji wiedzy i kwalifikacji osób fizycznych, ubiegających się o nadanie uprawnień rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego, przywrócenie zasady potwierdzania prawa do nieruchomości już na etapie procedury uzyskiwania koncesji, tj. przed organem koncesyjnym, a także zmiany w prawie budowlanym, jasno rozgraniczające nielegalną eksploatację pod pozorem robót budowlanych od rzeczywistych prac budowlanych.

Naszym podstawowym celem, niezmiennym od wielu lat, pozostaje zmniejszenie liczby wypadków w górnictwie, zarówno tych spowodowanych błędem człowieka, jak i tych będących skutkiem ujawnienia się zagrożeń naturalnych lub technicznych.

Bardzo ważną kwestią w roku sprawozdawczym 2023 było wydobycie ciał siedmiu górników, którzy rok wcześniej tragicznie zginęli w KWK „Pniówek”. Otworzyło to możliwość dalszego prowadzenia prac i analiz dotyczących wyjaśnienia przyczyn tego tragicznego w skutkach zdarzenia.

Niestety, także w roku 2023 doszło w górnictwie do tragicznego w skutkach wypadku zbiorowego. Tym razem w ZG Sobieski. Uczestniczyło w nim sześciu górników, z których czterech zginęło.

W ramach naszej pracy, przy współpracy z różnymi podmiotami, przez cały rok sprawozdawczy byliśmy aktywnymi uczestnikami wielu konferencji, sympozjów i narad, których przedmiotem były zagadnienia poprawy bezpieczeństwa i postępu technicznego w przemyśle górniczym. Wyższy Urząd Górniczy wraz z Głównym Instytutem Górnictwa – Państwowym Instytutem Badawczym, Zarządem Głównym Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa oraz Okręgowym Inspektorem Pracy w Katowicach jest organizatorem corocznej konferencji „Problemy Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Polskim Górnictwie”. W obradach uczestniczą przedstawiciele środowiska górniczego z całej Polski oraz nasi zagraniczni odpowiednicy. Aktywny udział w tych przedsięwzięciach pozwala na wymianę wiedzy, doświadczeń i zacieśnianie współpracy na różnych płaszczynach pomiędzy organami, instytucjami oraz środowiskami uczestniczącymi w procesie kształtowania bezpiecznego górnictwa.

Wiadomo, że polskie górnictwo nadal będzie podlegać różnym procesom i przemianom, ale troska nadzoru górniczego o to, aby było ono bezpieczne, pozostanie niezmienna. Niezmiennie i konsekwentnie będzie także nasze dążenie do szerokiej współpracy na tym polu, ponad wszelkimi podziałami, bo tylko to gwarantuje sukces.

Rok 2023 rozpoczął drugie stulecie istnienia nadzoru górniczego w odrodzonej po okresie zaborów Polsce. Był to rok w całości przepracowany w nieco zmienionej strukturze organizacyjnej. Utworzenie Departamentu Infrastruktury Podstawowej Zakładów Górniczych w miejsce Specjalistycznego Urzędu Górniczego, a także zniesienie Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach, pozwoliło usprawnić działania nadzoru górniczego. Wszystkim, którzy wraz z nami angażowali się w działania na rzecz bezpieczeństwa załóg górniczych, doskonalenia pracy w kopalniach i zakładach wykonujących roboty geologiczne, ochrony środowiska, racjonalnego gospodarowania złożem, doskonalenia skuteczności pracy nadzoru górniczego, pragniemy złożyć serdeczne podziękowania. Dziękujemy zarazem pracownikom urzędów górniczych za wszystkie zadania zrealizowane na rzecz bezpieczeństwa w polskim górnictwie. Ich profesjonalizm i zaangażowanie powodują, że polskie górnictwo jest coraz bardziej bezpieczne.

Wyższy Urząd Górniczy

Mapy właściwości miejscowych okręgowych urzędów górniczych w Polsce (stan na 31 grudnia 2023 r.)

I. Podstawa prawna działalności i zadania urzędów górniczych

Zadania nadzoru górniczego w roku 2023 były wykonywane przez Wyższy Urząd Górniczy (dalej: WUG) z siedzibą w Katowicach oraz okręgowe urzędy górnicze (dalej: OUG), tzn.:

- OUG w Gdańsku;
- OUG w Katowicach;
- OUG w Kielcach;
- OUG w Krakowie;
- OUG w Krośnie;
- OUG w Lublinie;
- OUG w Poznaniu;
- OUG w Rybniku;
- OUG w Warszawie;
- OUG we Wrocławiu.

Siedziby OUG znajdują się w miejscowościach wymienionych w ich nazwach. Jedynie w przypadku OUG w Rybniku siedziba znajduje się w Jankowicach.

Mapy własności miejscowych OUG, wynikające z przepisów rozporządzenia Ministra Aktywów Państwowych z dnia 1 marca 2022 r. w sprawie określenia nazw, siedzib i własności miejscowej okręgowych urzędów górniczych oraz zniesienia Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach (Dz. U. poz. 525), zamieszczono na stronie 6.

Urzędy górnicze zapewniają realizację zadań organów nadzoru górniczego określonych przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2023 r. poz. 633, 1688 i 2029) (dalej: Pgg) oraz innymi przepisami.

Z dniem 28 października 2023 r. weszła w życie ustawa z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2029). Jednym z celów tej nowelizacji było usprawnienie działalności organów nadzoru górniczego. Część zmian dotyczących kompetencji tych organów weszła w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.

Organy nadzoru górniczego sprawują nadzór i kontrolę nad ruchem zakładów górniczych, w szczególności w zakresie:

- bezpieczeństwa i higieny pracy;
- bezpieczeństwa pożarowego;
- ratownictwa górniczego;
- gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania;
- ochrony środowiska i gospodarki złożem, w tym według kryterium wykonywania przez przedsiębiorców obowiązków określonych w odrębnych przepisach lub na ich podstawie;
- zapobiegania szkodom;
- budowy i likwidacji zakładu górniczego, w tym rekultywacji gruntów po działalności górniczej.

Ponadto sprawują nadzór i kontrolę nad:

- podmiotami zawodowo trudniącymi się ratownictwem górniczym, w zakresie przestrzegania przez nie przepisów dotyczących ratownictwa górniczego;
- podmiotami wykonującymi w zakresie swej działalności zawodowej czynności powierzone im w ruchu zakładu górniczego;
- wykonywaniem robót geologicznych, o których mowa w art. 86 Pgg;
- szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego lub wykonujących roboty geologiczne, o których mowa w art. 86 Pgg;
- podmiotami prowadzącymi działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg.

Prezes WUG jest centralnym organem administracji rządowej, działającym pod nadzorem ministra właściwego do spraw gospodarki złożami kopalin, właściwym w sprawach nadzoru górniczego, który w szczególności (stan na 31 grudnia 2023 r.):

- jest organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do dyrektorów OUG, a także sprawuje nadzór nad ich działalnością;
- jest wyłącznym organem pierwszej instancji w sprawach m.in.: nadania uprawnień rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego, zakazu wykonywania niektórych czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu, dopuszczenia niektórych wyrobów do stosowania w zakładach górniczych, wyrażenia zgody na odstąpienie przez przedsiębiorcę od określonych wymagań przewidzianych w niektórych przepisach dotyczących prowadzenia ruchu zakładu górniczego oraz przechowywania i używania środków strzałowych i sprzętu strzałowego w ruchu zakładu górniczego;
- powołuje, w drodze zarządzenia, komisje do opiniowania stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie oraz stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych, a także może powoływać inne stałe lub doraźne kolegialne organy doradcze i opiniodawcze, określając ich nazwę, skład, zakres zadań, tryb pracy oraz sposób obsługi;
- gromadzi i archiwizuje dokumentację mierniczo-geologiczną zlikwidowanych zakładów górniczych oraz udostępnia ją, na zasadach i w sposób określony w przepisach o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie;
- jest wyspecjalizowanym organem kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2023 r. poz. 215), w odniesieniu do wyrobów przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego, organem nadzoru rynku w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (Dz. U. z 2022 r. poz. 1854) w odniesieniu do wyrobów przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego oraz organem nadzoru rynku w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o systemach homologacji typu UE i nadzoru rynku silników spalinowych przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach (Dz. U. poz. 1339) w zakresie silników zamontowanych w maszynach mobilnych nieporuszających się po drogach stosowanych w ruchu zakładu górniczego;
- prowadzi działalność promocyjną i informacyjną w zakresie związanym z zadaniami organów nadzoru górniczego;
- inicjuje prace naukowo-badawcze oraz inicjuje i podejmuje przedsięwzięcia w zakresie poprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia w górnictwie, wdrożenia postępu technicznego w dziedzinie górnictwa, racjonalnej gospodarki złożami kopalin oraz ograniczenia uciążliwości oddziaływania górnictwa na ludzi i środowisko;
- ustala kierunki i wytyczne działania urzędów górniczych, a także może wydawać dyrektorom OUG polecenia dotyczące podjęcia określonych czynności oraz żądać od nich informacji będących w ich posiadaniu;
- dokonuje kompleksowego sprawdzenia i oceny stanu bezpieczeństwa powszechnego związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie, stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych, stanu ratownictwa górniczego oraz innych zagadnień związanych z prowadzeniem ruchu zakładów górniczych, a także przedkłada właściwym organom informacje, opinie i wnioski w tej dziedzinie;
- sporządza roczne sprawozdania z działalności urzędów górniczych;
- wykonuje zadania w zakresie bezpieczeństwa działalności polegającej na poszukiwaniu, rozpoznawaniu lub wydobywaniu węgłowodorów ze złóż w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

Dyrektorzy właściwych OUG, w drodze decyzji, m.in.:

- zatwierdzają plany ruchu zakładów górniczych oraz zakładów;
- wydają pozwolenia na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym: podstawowych obiektów, maszyn i urządzeń (z zastrzeżeniem właściwości Prezesa WUG m.in. w zakresie górniczych wyciągów szybowych, szybów i szybików wraz z wyposażeniem oraz stacji wentylatorów głównych), obiektów podziemnego zakładu górniczego stanowiących ściany prowadzone w warunkach specjalnych oraz obiektów podziemnego zakładu górniczego stanowiących oddziały eksploatujące partie złóż rud miedzi w warunkach specjalnych, określonych w przepisach wydanych na podstawie Pgg;
- wydają pozwolenia na nabywanie, przechowywanie, używanie materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego lub wytwarzanie materiałów wybuchowych metodą *in situ*, dla przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie określonym w Pgg oraz przedsiębiorców wykonujących roboty strzałowe powierzone im w ruchu zakładu górniczego albo zakładu;
- wydają pozwolenia na przechowywanie lub używanie sprzętu strzałowego w ruchu zakładu górniczego;

- ustalają opłatę podwyższoną m.in. za działalność w zakresie poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż wykonywaną bez wymaganej koncesji oraz za działalność wykonywaną bez zatwierdzonego albo podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych, z wyjątkiem działalności wykonywanej w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

W celu zapewnienia wykwalifikowanej kadry dla prowadzenia ruchu zakładów górniczych albo zakładów oraz funkcjonowania ratownictwa górniczego (stan na 31 grudnia 2023 r.):

- organy nadzoru górniczego (w niektórych przypadkach wyłącznie Prezes WUG) stwierdzają posiadanie kwalifikacji do wykonywania czynności osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładów górniczych oraz zakładów;
- Prezes WUG stwierdza posiadanie kwalifikacji do wykonywania czynności: mierniczych górniczych, geologów górniczych, geofizyków górniczych oraz osób kierownictwa w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym.

II. Zakres podmiotowy nadzoru i kontroli

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r., nadzorem i kontrolą urzędów górniczych było objętych 7 410 zakładów górniczych, w tym:

- 31 podziemnych zakładów górniczych, w tym:
  - 19 kopalń wydobywających węgiel kamienny, prowadzących działalność w 30 ruchach,
  - 4 kopalnie węgla kamiennego w likwidacji (w strukturach Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.),
  - 1 kopalnia węgla kamiennego w budowie,
  - 3 kopalnie rud miedzi,
  - 1 kopalnia rud cynku i ołowiu w likwidacji,
  - 1 kopalnia soli,
  - 1 zakład górniczy wydobywający gips i anhydryt,
  - 1 zakład górniczy wydobywający solankę do celów leczniczych;
- 7 276 odkrywkowych zakładów górniczych, w tym:
  - 10 zakładów prowadzących działalność dotyczącą złóż kopalin objętych własnością górniczą (wśród nich 5 zakładów górniczych wydobywających węgiel brunatny, 3 zakłady wydobywające kruszywa z dna Bałtyku i 2 kopalnie gipsu),
  - 7 266 zakładów prowadzących działalność dotyczącą złóż kopalin objętych prawem własności nieruchomości gruntowej;
- 103 otworowe zakłady górnicze, w tym:
  - 9 zakładów górniczych ropy naftowej i gazu ziemnego, tj. 2 zakłady górnicze wydobywające kopaliny na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej, 2 zakłady górnicze funkcjonujące jako Orlen S.A Oddział PGNiG w Sanoku i Orlen S.A Oddział PGNiG w Zielonej Górze (obejmujące łącznie 52 kopalnie ropy naftowej lub gazu ziemnego oraz 7 podziemnych magazynów gazu ziemnego, w tym 2 – funkcjonujące poza krajowym systemem gazowniczym, w strukturze Oddziału w Zielonej Górze – podziemne magazyny gazu ziemnego zaazotowanego) oraz 5 zakładów górniczych funkcjonujących w strukturach innych podmiotów,
  - 2 zakłady górnicze soli, z czego 1 w likwidacji (w zakładzie górniczym IKS „Solino” funkcjonują 2 kopalnie, tj. KSiPMRiP „Góra” oraz KS „Mogilno”),
  - 2 kopalnie siarki,
  - 82 zakłady górnicze wydobywające wody lecznicze, termalne i solanki,
  - 5 zakładów górniczych eksploatujących metan z pokładów węgla,
  - 2 kawernowe podziemne magazyny gazu (KPMG Mogilno oraz KPMG Kosakowo),
  - 1 podziemne składowisko odpadów w likwidacji („Otyń”).

Nadzorem i kontrolą było objętych również 206 zakładów, w tym:

- 20 zakładów prowadzących działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg (wśród nich m.in. Centralny Zakład Odwadniania Kopalń funkcjonujący jako Oddział Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A., oraz zakład wykonujący drążenie tuneli);
- 186 zakładów wykonujących roboty geologiczne, o których mowa w art. 86 Pgg.

Ponadto nadzorowano 3 951 oddziałów podmiotów usługowych wykonujących w zakresie swej działalności zawodowej czynności powierzone im w ruchu zakładów górniczych, zatrudniających ogółem 53 105 pracowników (liczba oddziałów podmiotów usługowych ma charakter szacunkowy ze względu na powtarzalność realizowanych usług w ramach kilku zakładów). Nadzorem i kontrolą urzędów górniczych objęte były również jednostki organizacyjne trudniące się szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu oraz 3 podmioty zawodowo trudniące się ratownictwem górniczym.

We wszystkich nadzorowanych zakładach górniczych, zakładach i podmiotach zatrudnionych było 170 584 pracowników, w tym 97 592 pracowników w kopalniach węgla kamiennego.

1. Cele urzędów górniczych i najważniejsze zadania służące ich realizacji w roku 2023

Nadzór górniczy w Polsce definiuje swoje cele priorytetowe, kierunki działania oraz zadania konieczne dla realizacji celów w zatwierdzonej przez Prezesa WUG kilkuletniej strategii. Rok 2023 był trzecim rokiem, w którym realizowano „Strategię działania urzędów górniczych na lata 2021–2023”. Sformułowane w strategii cele, tj.:

- „Poprawa bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia pracowników”,
- „Ograniczenie liczby wypadków i niebezpiecznych zdarzeń z udziałem czynnika ludzkiego oraz związanych z wyrobami stosowanymi w górnictwie”,
- „Optymalne zagospodarowanie złóż kopalnin oraz ograniczenie uciążliwości oddziaływania górnictwa na ludzi i środowisko”,
- „Podnoszenie poziomu kwalifikacji osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego i poziomu edukacji w zakresie bhp”

– służyły podniesieniu poziomu bezpieczeństwa w polskich kopalniach i zwiększeniu sprawności działania nadzoru górniczego.

Sposób realizacji celów priorytetowych został uszczegółowiony w „Planie działalności urzędów górniczych na rok 2023” oraz w „Planie działalności Wyższego Urzędu Górniczego na rok 2023”. W „Planie działalności urzędów górniczych na rok 2023” zdefiniowano 16 najważniejszych zadań służących realizacji celów określonych w kilkuletniej strategii działania urzędów górniczych, natomiast w „Planie działalności Wyższego Urzędu Górniczego na rok 2023” określono 32 takie zadania. Każdemu z zadań przydzielono miernik pozwalający ocenić stopień realizacji zadania.

„Plan działalności urzędów górniczych na rok 2023” był podstawą do sporządzenia rocznych planów pracy OUG, a „Plan działalności Wyższego Urzędu Górniczego na rok 2023” stanowił podstawę do sporządzenia rocznych planów pracy komórek WUG. Plany pracy urzędów oraz komórek umożliwiły przełożenie zadań wynikających z planów działalności na konkretne czynności pracowników funkcjonujących w strukturze urzędów oraz komórek.

Raporty z wykonania planów pracy OUG i komórek WUG wykazały satysfakcjonujący poziom wypełnienia zadań służących realizacji celów zdefiniowanych w „Strategii działania urzędów górniczych na lata 2021–2023”. Wszystkie mierniki zdefiniowane w „Planie działalności urzędów górniczych na rok 2023” oraz w „Planie działalności Wyższego Urzędu Górniczego na rok 2023” osiągnęły lub przekroczyły oczekiwane wartości.

2. Działalność podstawowa urzędów górniczych

2.1. Zatwierdzanie planów ruchu zakładów górniczych

Plany ruchu zakładów górniczych są sporządzane przez przedsiębiorcę, odrębnie dla każdego zakładu górniczego. Plany te, sporządzane, co do zasady, z uwzględnieniem warunków określonych w koncesji oraz w projekcie zagospodarowania złoża, m.in. określają szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia:

- wykonywania działalności objętej koncesją;
- bezpieczeństwa powszechnego;
- bezpieczeństwa pożarowego;
- bezpieczeństwa osób przebywających w zakładzie górniczym, w szczególności dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy;
- racjonalnej gospodarki złożem;
- ochrony elementów środowiska;
- ochrony obiektów budowlanych;
- zapobiegania szkodom i ich naprawy.

W 2023 r. dyrektorzy OUG wydali łącznie 2 010 pozytywnych dla wnioskodawców decyzji dotyczących planów ruchu zakładów górniczych, w tym 957 decyzji w sprawie zatwierdzenia planów ruchu oraz 1 053 decyzje w sprawie zatwierdzenia dodatków do planów ruchu. Szczegółowe dane dotyczące liczby zatwierdzonych planów ruchu oraz dodatków do planów ruchu przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Liczba planów ruchu i dodatków do planu ruchu zatwierdzonych w 2023 r.

Urząd górniczy	Liczba planów ruchu	Liczba dodatków do planów ruchu	Ogółem
OUG w Gdańsku	94	31	125
OUG w Katowicach	86	167	253
OUG w Kielcach	60	76	136
OUG w Krakowie	133	125	258
OUG w Krośnie	53	151	204
OUG w Lublinie	84	45	129
OUG w Poznaniu	192	104	296
OUG w Rybniku	41	214	255
OUG w Warszawie	111	13	124
OUG we Wrocławiu	103	127	230
Razem	957	1 053	2 010

2.2. Dopuszczanie i kontrola wyrobów stosowanych w zakładach górniczych

W zakresie swoich kompetencji Prezes WUG sprawuje nadzór i kontrolę nad wyrobami stosowanymi w zakładach górniczych.

Prezes WUG, w drodze decyzji administracyjnej, dopuszcza do stosowania w ruchu zakładu górniczego następujące wyroby:

- elementy górniczych wyciągów szybowych;

- głowice eksploatacyjne (wydobywcze) wraz z systemami sterowania, z wyłączeniem głowic podmorskich, stosowane w zakładach górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi;
- maszyny i urządzenia transportu poziomego, tj. urządzenia transportu linowego, kolejki podwieszane, kolejki spągowe oraz ich podzespoły, a także wozy do przewozu osób i wozy specjalne oraz pojazdy z napędem spalinowym do przewozu osób;
- maszyny i urządzenia elektryczne oraz aparaturę łączeniową na napięciu powyżej 1 kV prądu przemiennego lub powyżej 1,5 kV prądu stałego;
- systemy łączności, bezpieczeństwa i alarmowania;
- zintegrowane systemy sterowania kompleksów wydobywczych i przodkowych;
- taśmy przenośnikowe;
- sprzęt strzałowy (w zakresie dotyczącym urządzeń do mechanicznego wytwarzania i ładowania materiałów wybuchowych oraz wozów i pojazdów do przewożenia lub przechowywania środków strzałowych).

Wykonując swoje ustawowe zadania, Prezes WUG wydał w 2023 r.:

- 121 decyzji o dopuszczeniu wyrobów przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych (117 w obszarze energomechanicznym oraz 4 w obszarze górniczym);
- 104 decyzje zmieniające warunki stosowania wyrobów, określone we wcześniejszych decyzjach o dopuszczeniu wyrobów (94 w obszarze energomechanicznym oraz 10 w obszarze górniczym);
- 12 decyzji umarzających postępowanie w sprawie dopuszczenia wyrobu do stosowania w zakładach górniczych wobec braku przedmiotowości wniosku albo wycofania wniosku przez wnioskodawcę;
- 17 postanowień zobowiązujących producentów do przeprowadzenia w ruchu zakładu górniczego prób wyrobów w celu potwierdzenia prawidłowości przyjętych rozwiązań konstrukcyjnych.

W zakładach górniczych, oprócz wyrobów dopuszczonych do stosowania, stosuje się m.in. wyroby spełniające wymagania dotyczące oceny zgodności zawarte w dyrektywach lub rozporządzeniach Parlamentu Europejskiego i Rady:

- dyrektywie 2006/42/WE z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie maszyn;
- dyrektywie 2000/14/WE z dnia 8 maja 2000 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do emisji hałasu do środowiska przez urządzenia używane na zewnątrz pomieszczeń;
- dyrektywie 2014/28/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku i kontroli materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego;
- dyrektywie 2014/29/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku prostych zbiorników ciśnieniowych;
- dyrektywie 2014/30/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do kompatybilności elektromagnetycznej;
- dyrektywie 2014/32/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku przyrządów pomiarowych;
- dyrektywie 2014/34/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej;
- dyrektywie 2014/35/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku sprzętu elektrycznego przewidzianego do stosowania w określonych granicach napięcia;
- dyrektywie 2014/68/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku urządzeń ciśnieniowych;
- rozporządzeniu 2016/425 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie środków ochrony indywidualnej.

Prezes WUG jest wyspecjalizowanym organem kontroli wyrobów oraz organem nadzoru rynku w rozumieniu przepisów dotyczących oceny zgodności i nadzoru rynku, w odniesieniu do wyrobów podlegających ocenie zgodności, wprowadzonych do obrotu i przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego.

W związku z powyższym WUG prowadzi:

- kontrole spełniania przez wyroby wymagań lub w zakresie stwarzania przez te wyroby zagrożeń;
- postępowania administracyjne w zakresie wprowadzonych do obrotu lub oddanych do użytku wyrobów niezgodnych z wymaganiami lub zgodnych z wymaganiami, a mimo to stwarzających zagrożenie w trakcie użytkowania zgodnego z przeznaczeniem.

W ramach nadzoru rynku w 2023 r. przeprowadzono 19 kontroli, w czasie których skontrolowano 41 wyrobów.

Ponadto Prezes WUG jest organem nadzoru rynku w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o systemach homologacji typu UE i nadzoru rynku silników spalinowych przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach w zakresie silników zamontowanych w maszynach mobilnych nieporuszających się po drogach stosowanych w ruchu zakładu górniczego.

2.3. Wydawanie pozwoleń i zezwoleń

Materiały wybuchowe

W zakładach górniczych mogą być stosowane materiały wybuchowe przeznaczone do użytku cywilnego (środki strzałowe w rozumieniu Pgg) oraz sprzęt strzałowy, tj. wyroby służące do bezpiecznego:

- przewożenia środków strzałowych;
- przenoszenia środków strzałowych;
- przechowywania środków strzałowych;
- sporządzania materiałów wybuchowych;
- wprowadzania materiałów wybuchowych;
- wprowadzania ładunków materiału wybuchowego;
- konstruowania obwodów strzałowych;
- sprawdzania obwodów strzałowych;
- odpalania ładunków materiałów wybuchowych;
- wykonywania więcej niż jednej czynności wymienionych powyżej.

W roku 2023 dyrektorzy OUG wydali łącznie 8 pozwoleń na nabywanie, przechowywanie, używanie materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego lub na wytwarzanie materiałów wybuchowych metodą *in situ* oraz 19 pozwoleń na przechowywanie i używanie sprzętu strzałowego.

Prezes WUG nadaje także numery identyfikacyjne materiałom wybuchowym przeznaczonym do użytku cywilnego (z wyłączeniem wyrobów pirotechnicznych oraz materiałów niebezpiecznych klasy 4.1) i wpisuje je do rejestru. W roku 2023 wydano 7 świadectw nadania takich numerów identyfikacyjnych. Aktualny rejestr materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego udostępniany jest na bieżąco w Biuletynie Informacji Publicznej WUG (dalej: BIP WUG).

Oddanie do ruchu obiektów, maszyn i urządzeń zakładu górniczego oraz ścian i oddziałów

W roku 2023 Prezes WUG wydał, w drodze decyzji, 56 pozwoleń na oddanie do ruchu podstawowych obiektów, maszyn i urządzeń podziemnych zakładów górniczych. Decyzje dotyczyły:

- 16 górniczych wyciągów szybowych;
- 4 stacji wentylatorów głównych;
- 5 central systemu ogólnozakładowej łączności telefonicznej;
- 6 dyspozytorni systemów dyspozytora ruchu;
- 6 stacji geofizyki górniczej;
- 3 magistralnych sieci telekomunikacyjnych;
- 16 urządzeń, instalacji i sieci elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia zasilających obiekty, maszyny i urządzenia obiektów podstawowych.

Natomiast dyrektorzy OUG wydali w roku 2023, w drodze decyzji, 27 pozwoleń na oddanie do ruchu w zakładzie górnicyzm podstawowych obiektów, maszyn, urządzeń oraz niektórych ścian i oddziałów. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Liczba pozwoleń na oddanie do ruchu wydanych w 2023 r.

Urząd górniczy	Wydane pozwolenia na oddanie do ruchu obiektów, maszyn i urządzeń	Wydane pozwolenia na oddanie do ruchu ścian prowadzonych w warunkach specjalnych oraz oddziałów eksploatujących partie złóż rud miedzi w warunkach specjalnych
OUG w Gdańsku	0	0
OUG w Katowicach	7	1
OUG w Kielcach	1	0
OUG w Krakowie	6	0
OUG w Krośnie	0	0
OUG w Lublinie	0	0
OUG w Poznaniu	2	0
OUG w Rybniku	7	1
OUG w Warszawie	0	0
OUG we Wrocławiu	0	2
WUG	56	0

Zgody na odstępianie od wymagań przewidzianych w przepisach prawa

W szczególnych przypadkach uzasadnionych warunkami bezpieczeństwa lub gdy jest to niezbędne do wprowadzenia postępu technicznego, przeprowadzenia prac naukowo-badawczych lub doświadczalnych, na podstawie art. 120 ust. 3 Pgg, Prezes WUG – na wniosek przedsiębiorcy – może, w drodze decyzji, wyrazić na czas oznaczony, nie dłuższy niż 5 lat, zgodę na odstępianie przez przedsiębiorcę od określonych wymagań przewidzianych w przepisach określających szczegółowe wymagania dotyczące prowadzenia ruchu poszczególnych rodzajów zakładów górniczych oraz szczegółowe wymagania dotyczące przechowywania i używania środków strzałowych i sprzętu strzałowego w ruchu zakładu górniczego.

W 2023 r. Prezes WUG wyraził zgodę na odstępianie od wymagań przewidzianych w ww. przepisach, wydając:

- 56 decyzji w zakresie prowadzenia ruchu poszczególnych rodzajów zakładów górniczych, dotyczących w szczególności:
  - zagrożeń wentylacyjnych,
  - zagrożenia sejsmicznego i tąpnięciami,
  - zagrożenia wodnego,
  - prowadzenia prac spawalniczych w podziemnych wyrobiskach górniczych,
  - jazdy ludzi przenośnikami taśmowymi,
  - urządzeń i instalacji elektroenergetycznych i teletechnicznych,
  - wozów specjalnych do transportu paliw i środków smarnych,
  - górniczych wyciągów szybowych,
  - urządzeń i instalacji pompowni głównego odwadniania,
  - innych zagadnień organizacyjnych i technicznych w ruchu zakładu górniczego;
- 3 decyzje w zakresie przechowywania i używania środków strzałowych i sprzętu strzałowego w ruchu zakładów górniczych.

Pozwolenia budowlane

Górnictwo jest obecnie jedyną gałęzią gospodarki, dla której ustawowe zadania z zakresu administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego wykonują organy specjalistyczne. W odróżnieniu od organów powszechnych, które tworzą odrębne struktury w zakresie administracji architektoniczno-budowlanej oraz nadzoru budowlanego, działalność organów nadzoru górniczego w tej dziedzinie obejmuje równolegle obydwa obszary zagadnień. Skalę działalności urzędów górniczych w sferze budownictwa obrazuje przede wszystkim liczba nadzorowanych na terenie całego kraju obiektów budowlanych zakładu górniczego. Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r., było ich 11 234 (3 272 budynki i 7 962 budowle), w strukturach 589 zakładów górniczych.

Wykonując ustawowe zadania administracji architektoniczno-budowlanej, w 2023 r. organy nadzoru górniczego wydały łącznie 251 decyzji w sprawach o wydanie albo zmianę pozwolenia na wykonywanie robót budowlanych. Na tę liczbę składają się:

- 163 decyzje, których przedmiotem były roboty budowlane polegające na budowie, montażu i remoncie obiektów budowlanych;
- 75 decyzji dotyczących rozbiórki obiektów budowlanych zakładu górniczego;
- 11 decyzji o zmianie pozwolenia na budowę, w związku z zamiarem dokonania przez inwestora istotnych odstępstw od zatwierdzonego wcześniej projektu budowlanego;
- 2 decyzje o odmowie zatwierdzenia projektu zagospodarowania działki lub terenu oraz projektu architektoniczno-budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę.

Ponadto, w 29 przypadkach, na wniosek strony, umorzono postępowania.

Oprócz postępowań o wydanie pozwoleń, w 2023 r. urzędy górnicze prowadziły 436 postępowań w sprawach zgłoszeń robót budowlanych, z tego: 195 dokonanych na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2023 r. poz. 682, z późn. zm.), dotyczących budowy nowych obiektów budowlanych, 179 na podstawie art. 29 ust. 3 tej ustawy, dotyczących wykonania robót budowlanych, oraz 62 w trybie art. 31 ust. 1 tej ustawy, dotyczące rozbiórki obiektów budowlanych.

Po zakończeniu realizacji inwestycji (lub jej wyodrębnionej części) wydano 29 decyzji o pozwoleniu na użytkowanie obiektu budowlanego oraz przyjęto 174 zawiadomienia o zakończeniu budowy obiektów budowlanych zakładu górniczego lub wykonywaniu robót budowlanych, dla których decyzja o pozwoleniu na użytkowanie nie jest wymagana.

W ramach uprawnień nadzoru budowlanego, w 2 przypadkach wstrzymano roboty budowlane prowadzone z naruszeniem przepisów prawa, a także wydano 1 decyzję nakazującą rozbiórkę obiektów budowlanych zakładu górniczego.

2.4. Badanie prawidłowości rozwiązań stosowanych w górnictwie lub przewidzianych do stosowania przez przedsiębiorców

Na podstawie art. 172 ust. 1 Pgg, przy wykonywaniu nadzoru i kontroli, właściwy organ nadzoru górniczego może badać prawidłowość rozwiązań stosowanych lub przewidzianych przez przedsiębiorcę do stosowania. Właściwy organ nadzoru górniczego może, na podstawie art. 172 ust. 2 Pgg, w drodze decyzji, nakazać przedsiębiorcy sprawdzenie prawidłowości rozwiązań stosowanych lub przewidzianych do stosowania, a także określić sposób tego sprawdzenia.

Prawidłowość stosowanych rozwiązań technicznych była sprawdzana podczas kontroli prowadzonych w zakładach górniczych oraz w związku z badaniem przyczyn i okoliczności wypadków i awarii, a także niebezpiecznych zdarzeń zaistniałych w ruchu zakładów górniczych.

W roku 2023 organy nadzoru górniczego wydały 18 decyzji nakazujących przedsiębiorcom sprawdzenie prawidłowości stosowanych rozwiązań technicznych.

2.5. Gospodarka złożem, zagospodarowanie przestrzenne i ochrona środowiska

Opiniowanie projektów zagospodarowania złóż

Na mocy art. 26 ust. 3a oraz 107 ust. 2a Pgg, przed 28 października 2023 r. organy nadzoru górniczego opiniowały (na rzecz ubiegającego się o koncesję na wydobywanie kopalin ze złóż) projekty zagospodarowania złóż kopalin określonych w art. 10 ust. 1 Pgg, z wyłączeniem złóż węglowodorów, oraz dodatki do tych projektów. Opiniowaniu podlegały projekty sporządzone dla złóż: węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, pierwiastków ziem rzadkich oraz gazów szlachetnych, bez względu na

miejsce ich występowania. W powyższych sprawach organy nadzoru górniczego wyrażały stanowisko dla przedsiębiorcy przed wszczęciem postępowań prowadzonych przez organy koncesyjne. W 2023 r. zaopiniowano w tym trybie 2 projekty zagospodarowania złoża i 7 dodatków do tych projektów.

Ochrona zasobów złóż kopalin

Podstawowym zadaniem organów nadzoru górniczego w odniesieniu do gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania jest bezpośredni nadzór i kontrola nad ruchem zakładów górniczych. W tym też zakresie, w procesie opiniowania projektów zagospodarowania złóż, zatwierdzania planów ruchu zakładów górniczych oraz podczas prowadzonych kontroli, urzędy górnicze egzekwowały:

- realizację wymagań w zakresie wykorzystania zasobów złóż kopalin określonych w koncesjach oraz projektach zagospodarowania złóż;
- prawidłową i racjonalną gospodarkę złożami kopalin w procesie ich wydobywania oraz prawidłowe prowadzenie ewidencji zmian zasobów złóż w operatach ewidencyjnych zasobów złóż kopalin;
- sporządzanie, aktualizację i uzupełnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej;
- rozpoznawanie i dokumentowanie warunków geologicznych zalegania złóż;
- prawidłową geologiczną obsługę zakładów górniczych.

Ogółem, w zakresie mierniczo-geologicznym pracownicy urzędów górniczych w 2023 r. wykonali 1 994 roboczodniówki kontrolne, skutkujące wydaniem szeregu decyzji i zaleceń pokontrolnych oraz zastosowaniem środków represyjnych.

Uzgodnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, z późn. zm.), projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – w odniesieniu do zagospodarowania terenów górniczych – wymaga uzgodnienia z właściwym organem nadzoru górniczego. W 2023 r. dyrektorzy OUG uzgodnili 352 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W prowadzonych w tych sprawach postępowaniach zwracano uwagę, aby projektowane rozwiązania planistyczne z jednej strony umożliwiały wykonywanie przez przedsiębiorców górniczych uprawnień wynikających z koncesji na wydobywanie kopaliny, a z drugiej zapewniały zachowanie warunków bezpieczeństwa ludzi i ochrony środowiska na terenach objętych wpływami eksploatacji. Trzeba zauważyć, że w ogólnej liczbie uzgodnień nikły udział miały uzgodnienia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych lub ich fragmentów, sporządzanych w trybie art. 104 ust. 2 Pgg. W 2023 r. organy nadzoru górniczego uzgodniły tylko jeden taki plan. Ponadto, w sprawach związanych z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, w formie milczącej zgody załatwiono 325 spraw, a w 1 516 przypadkach pozostawiono sprawy bez rozpoznania z uwagi na położenie poza granicami terenów górniczych. W 895 przypadkach udzielono odpowiedzi, w związku z zawiadomieniami o przystąpieniu do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Opiniowanie projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Z mocy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dla obszaru w granicach administracyjnych gminy do 23 września 2023 r. sporządzane było obowiązkowo studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Od 24 września 2023 r. dla obszaru gminy (z wyjątkami) rada gminy uchwała plan ogólny gminy. Choć studium nie było aktem prawa miejscowego, to stanowiło istotny element polityki urbanistycznej. Sporządzając studium, uwzględniano m.in. zagrożenia dla bezpieczeństwa ludności i jej mienia oraz występowanie: obszarów zagrożen geologicznych, udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych i terenów górniczych. W studium przedstawiano też obiekty lub obszary, dla których w złożach kopalin wyznacza się filar ochronny, oraz obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji. Organ nadzoru górniczego uczestniczyły w procesie tworzenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin obejmujących tereny górnicze. W 2023 r. wydały 320 opinii odnoszących się do tych opracowań planistycznych. Ponadto, w sprawach związanych ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w formie milczącej zgody załatwiono 57 spraw, a w 289 przypadkach pozostawiono sprawy bez rozpoznania z uwagi na położenie poza granicami terenów górniczych. W 206 przypadkach udzielono odpowiedzi w związku z zawiadomieniami o przystąpieniu do sporządzania studium.

Uzgodnianie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania na terenach górniczych

Celem uzgodnienia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu przez organy nadzoru górniczego jest wskazanie aktualnych warunków górniczo-geologicznych, w tym określenie wpływów dokonanej i planowanej

eksploatacji górniczej, które powinny być brane pod uwagę w fazie projektowania i realizacji inwestycji, dla zapewnienia bezpieczeństwa konstrukcji obiektu, a także minimalizowania uciążliwości podczas jego użytkowania. W 2023 r., w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wydano 1 686 postanowień uzgadniających zamierzenia budowlane na terenach górniczych (389 w sprawach lokalizacji inwestycji celu publicznego i 1 297 dotyczących warunków zabudowy). Ponadto, w sprawach związanych z ustaleniem lokalizacji inwestycji celu publicznego i ustalania warunków zabudowy, w formie milczącej zgody załatwiono 2 626 spraw, w 153 przypadkach pozostawiono sprawy bez rozpoznania z uwagi na brak terenu górniczego, a w 1 000 przypadkach udzielono odpowiedzi o odmowie uzgodnienia lub poinformowano o braku konieczności dokonywania uzgodnienia w związku z pismem strony, które nie było wnioskiem o uzgodnienie, a jedynie zapytaniem o tryb postępowania.

Dyrektorzy OUG zaopiniowali także 523 inwestycje realizowane na terenach górniczych w trybie przepisów „specustaw”. Najwięcej, bo 412 opinii wydano dla przedsięwzięć objętych ustawą z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 311). Drugą grupą pod względem liczby wydanych opinii, były przedsięwzięcia objęte ustawą z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu (Dz. U. z 2023 r. poz. 924, z późn. zm.), dla których wydano 52 opinie. Opiniowano też inwestycje realizowane na podstawie:

- ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1786, 1720 i 2029);
- ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 733 i 1688);
- ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1680, 1688 i 2029);
- ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących (Dz. U. z 2024 r. poz. 195),
- ustawy z dnia 22 lutego 2019 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w sektorze naftowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1687, 1688 i 2029).

W 2023 r. nie opiniowano inwestycji realizowanych na podstawie ustawy z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 274) oraz ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego (Dz. U. z 2023 r. poz. 979 i 2029).

Ponadto, na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094, z późn. zm.) – głównie na wnioski inwestorów i projektantów – dyrektorzy OUG wydali 210 informacji o warunkach górniczo-geologicznych dla zamierzeń inwestycyjnych na terenach górniczych. W zakresie zagospodarowania terenów górniczych, na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278), organy nadzoru górniczego zaopiniowały również 11 projektów gminnych programów rewitalizacji.

Niezależnie od powyższych danych, w 2023 r. jako informację publiczną wydano 817 informacji o warunkach geologiczno-górniczych na wnioski stron, które wynikały z zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzji o warunkach zabudowy lub innych aktów prawa miejscowego, a w 155 sprawach odmówiono wydania takiej informacji.

Opiniowanie projektów zadań proekologicznych w górnictwie

Na podstawie art. 411 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54) Prezes WUG opiniuje wnioski podmiotów o dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zadań o charakterze proekologicznym z zakresu górnictwa. W związku z tym, w 2023 r. wydano 22 opinie i stanowiska dotyczące wniosków o dofinansowanie takich przedsięwzięć, a także ich zmiany, złożonych przez następujące podmioty:

- Centralną Stację Ratownictwa Górniczego S.A. – wniosek pn.: „Zakup specjalistycznego sprzętu ratowniczego”;
- Kopalnię Soli Wieliczka S.A. – wniosek pn.: „Zabezpieczenie szybu Kościuszko w Kopalni Soli Wieliczka”;
- Spółkę Restrukturyzacji Kopalń S.A. – wnioski pn.:
  - „Budowa Stacji Uzdatniania Wód Dołowych na Pompowni „Bańgów” w Siemianowicach Śląskich”,
  - „Budowa Stacji Uzdatniania Wód Dołowych na Pompowni „Centrum” w Bytomiu”,
  - „Zwiększenie zakresu finansowania przedsięwzięcia pn.: Rekultywacja terenów zdegradowanych i uregulowanie stosunków wodnych na terenie niecki bezodpływowej tzw. Niecki Montometu”,

- ▶ „Zwiększenie zakresu rzeczowo-finansowego przedsięwzięcia Rekultywacja zdegradowanych terenów leśnych – Pole F1 w Bytomiu-Miechowicach”,
- ▶ „Przywrócenie środowiska do stanu właściwego zapożarowanego terenu przy ul. Bukowej w Rudzie Śląskiej”;
- Instytut Techniki Górniczej KOMAG – wnioski pn.:
  - ▶ „Neutralizacja negatywnego oddziaływania zakładów przerobczych”,
  - ▶ „Redukcja zagrożeń występujących na składowiskach odpadów (hałdach) pogórnicych z kopalń węgla kamiennego”,
  - ▶ „Eliminacja negatywnego wpływu hałd pogórnicych na środowisko poprzez poprawę bioróżnorodności oraz gospodarki wodnej”;
- Główny Instytut Górnictwa – Państwowy Instytut Badawczy – wnioski pn.:
  - ▶ „System zdalnego monitoringu stanu termicznego zwałowisk odpadów powęglowych”,
  - ▶ „Metodyka określania lokalizacji stref niekontrolowanej emisji metanu i jej ograniczania na terenach pogórnicych”,
  - ▶ „Ocena wpływu drgań wywołanych eksploatacją kopalni i działalnością zakładów górnicych przekazywanych przez podłoże na obiekty budowlane”,
  - ▶ „Metodyka monitorowania deformacji powierzchni i ochrona obiektów budowlanych na terenach górnicych i pogórnicych”,
  - ▶ „Opracowanie metody oceny hałasu w otoczeniu zakładu górnicych dla poprawy klimatu akustycznego”;
- „Poltegor-Institut” Instytut Górnictwa Odkrywkowego – wnioski pn.:
  - ▶ „Zagospodarowanie niskokalorycznego węgla brunatnego w procesie hybrydowej konwersji”,
  - ▶ „Monitoring procesów zalewania zbiorników poeksploatacyjnych kopalń odkrywkowych”;
- Gminę Wojkowice – wniosek pn.: „Rekultywacja płonącej części zwałowiska odpadów wydobywczych z górnictwa węglowego w Wojkowicach na działce o numerze ewidencyjnym 1079”;
- Instytut Technologii Paliw i Energii – wnioski pn.:
  - ▶ „Foto-katalityczna konwersja gazów cieplarnianych (metanu) emitowanych do atmosfery podczas eksploatacji złóż węgla kamiennego w formie VAM”,
  - ▶ „Zagospodarowanie odpadów i terenów pogórnicych zdegradowanych działalnością wydobywczą na rzecz produkcji wodoru, syntetycznych kruszyw i innych produktów”,
  - ▶ „Opracowanie metodyki pomiaru emisji pyłów ze zwałowisk węgla kamiennego w oparciu o lokalne pomiary rzeczywiste”,
  - ▶ „Uzupełnienie wniosku pn.: »Opracowanie metodyki pomiaru emisji pyłów ze zwałowisk węgla kamiennego w oparciu o lokalne pomiary rzeczywiste«”.

Opiniowanie kierunków rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górnicyą

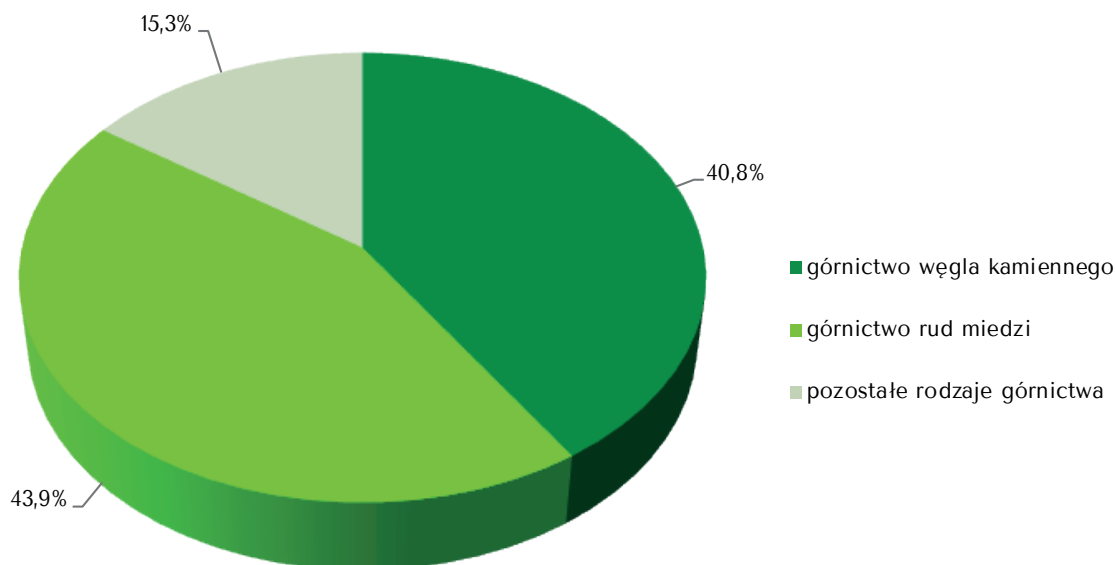
Obowiązek opiniowania przez organy nadzoru górnicych decyzji w sprawach rekultywacji gruntów po działalności górnicych wynika z art. 22 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 82). W postępowaniach dotyczących rekultywacji gruntów po działalności górnicych uczestniczą one w bardzo szerokim zakresie. W 2023 r. wydano ogółem 1 042 postanowienia w tych sprawach, w tym 522 dotyczące uznania rekultywacji za zakończoną.

Opiniowanie programów gospodarowania odpadami wydobywczymi

Zgodnie z art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2336), decyzje zatwierdzające programy gospodarowania odpadami wydobywczymi wydaje się po zasięgnięciu opinii m.in. właściwego dyrektora OUG. W 2023 r. organy nadzoru górnicych wydały 76 postanowień w sprawach dotyczących zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami wydobywczymi.

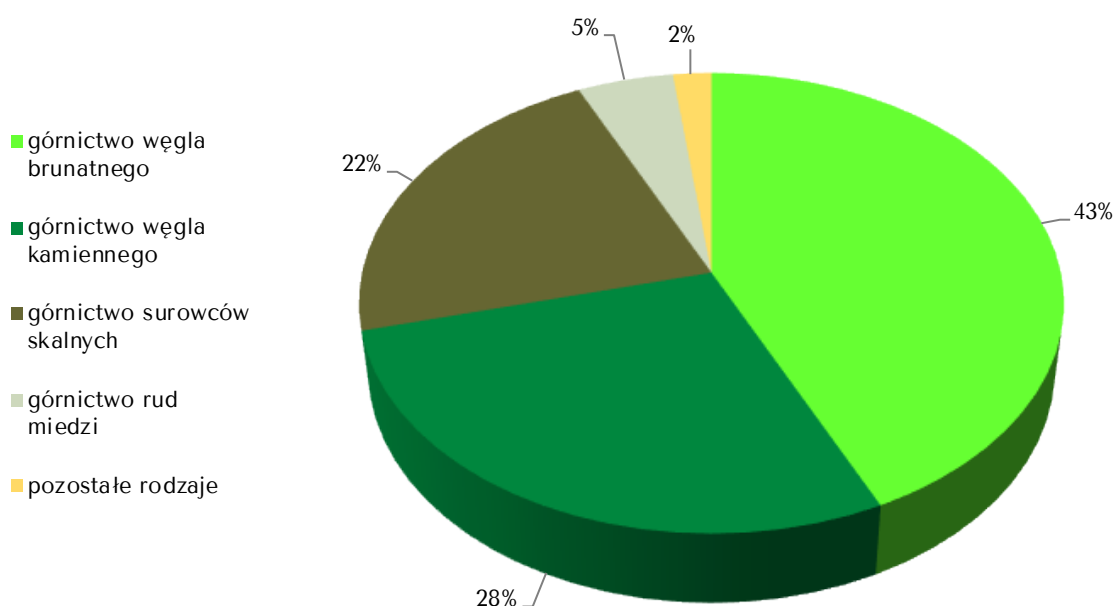
Ograniczenie szkodliwych oddziaływań górnictwa na środowisko

W 2023 r., na podstawie danych za 2022 r., opracowano raporty w sprawie: gospodarki odpadami wydobywczymi, zagospodarowania wód kopalnianych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górnicyą.

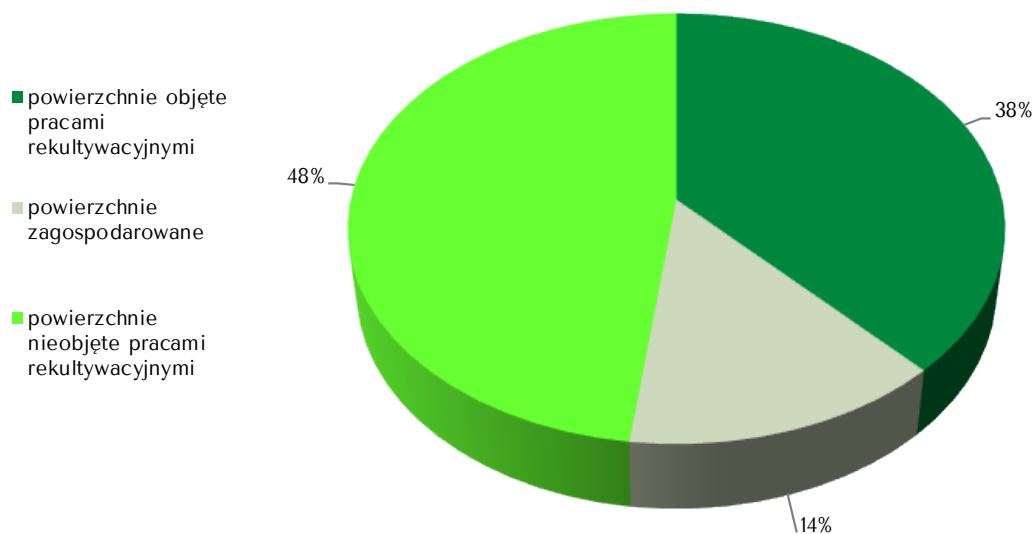
Rys. 1. Procentowy udział odpadów w rozbiciu na poszczególne gałęzie górnictwa wytworzonych przez zakłady górnicze w 2022 r.

- W 2022 r. zakłady górnicze objęte raportem wytworzyły 65,4 mln ton odpadów wydobywczych. W porównaniu do 2021 r. stanowi to spadek o 2,2 mln ton (ok. 3,2%). Procentowy udział odpadów przypadających na poszczególne rodzaje górnictwa przedstawiono na rys. 1. Największa ilość odpadów, bo 43,9% (28,7 mln ton) wytworzona została w górnictwie rud miedzi, co oznacza wzrost o 0,5 mln ton w stosunku do 2021 r. Nieco mniej odpadów – 40,8% (tj. 26,7 mln ton), powstało w kopalniach węgla kamiennego, w tym w kopalniach zlokalizowanych w Górnośląskim Zagłębiu Węglowym 21,9 mln ton, a w kopalni Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A. w Lubelskim Zagłębiu Węglowym 4,8 mln ton. W porównaniu z 2021 r. ilość odpadów wytworzonych w górnictwie węgla kamiennego zmniejszyła się o 2,4 mln ton. Z uwagi na zakończenie wydobycia rud cynku i ołowiu w ostatnim czynnym zakładzie górnictwem – Kopalni „Olkusz-Pomorzany” należącej do Zakładów Górniczo-Hutniczych „Bolesław” S.A., w górnictwie rud cynku i ołowiu w 2022 r. nie wytworzono już odpadów wydobywczych. Pozostałe gałęzie górnictwa wytworzyły łącznie 10,0 mln ton (15,3%) odpadów wydobywczych. Są to przede wszystkim zakłady górnicze eksploatujące surowce skalne. W 2022 r. ta grupa zakładów wytworzyła o 0,8 mln ton więcej odpadów niż w 2021 r. Ponadto, w 2022 r. przychód mas ziemnych lub skalnych (w tym nadkładu), niepodlegających ustawie o odpadach, wyniósł 267,3 mln ton, co stanowi 80,3% całości nieprzydatnego materiału skalnego wydobytego w górnictwie. Masy te stanowił w 90,8% (tj. 242,9 mln ton) nadkład usuwany w trakcie eksploatacji węgla brunatnego.

Rys. 2. Bilans dopływów wód z poszczególnych rodzajów górnictwa w 2022 r.

2. Dopływające do wyrobisk wody kopalniane stanowią istotne zagrożenie dla pracujących ludzi oraz istniejącej infrastruktury zakładów górniczych oraz zakładów dlatego proces odwodnienia podlega nadzorowi urzędów górniczych. Ujęte w systemach odwadniania zakładu górniczego wody są podczyszczane, a następnie wypompowywane poza teren nadzorowanych zakładów górniczych. Służby geologiczne tych zakładów badają okresowo chemizm dopływających wód kopalnianych i bilansują ich ilość. W ujęciu prawnym proces odwadniania zakładu górniczego jest rozumiany jako tzw. usługa wodna, której realizacja wymaga od przedsiębiorcy sporządzenia właściwej dokumentacji hydrogeologicznej, następnie uzyskania oceny wodnoprawnej, a w końcowym etapie pozwolenia wodnoprawnego, gdzie właściwy organ określa m.in. szczegółowe warunki odwodnienia zakładu górniczego. Według zebranych danych za 2022 r., w systemach odwadniania nadzorowanych zakładów górniczych i zakładów ujęto, a następnie wypompowano nieco ponad 2,2 mln m³/d wód kopalnianych z dopływów naturalnych oraz wód technologicznych, pochodzących z następujących rodzajów górnictwa: węgla brunatnego – 43%, węgla kamiennego – 28%, surowców skalnych – 22%, rud miedzi – 5% oraz pozostałych – 2% (rys. 2). Ujmowane przez nadzorowane zakłady górnicze dopływy naturalne stanowią tzw. „wody słodkie” o mineralizacji ogólnej nieprzekraczającej 1 mg/dm³ albo tzw. „wody zasolone”. Dopływ wód słodkich wynosił w 2022 r. nieco ponad 1,6 mln m³/d i występował głównie w odkrywkowych zakładach: węgla brunatnego – 59% oraz surowców skalnych – 30%. Natomiast pozostała ilość ujęta została w górnictwie podziemnym: węgla kamiennego – 10%, rud miedzi oraz rud cynku i ołowiu – 1%. Z kolei według zebranych danych za 2022 r., dopływ wód zasolonych wynosił niespełna 0,6 mln m³/d i był rejestrowany głównie w górnictwie podziemnym: węgla kamiennego – 75%, rud miedzi – 17%, rud cynku i ołowiu – 5% oraz pozostałych kopalin – 3%. Wypompowywane wody kopalniane podlegały częściowo wykorzystaniu w technikach górniczych pod ziemią i na powierzchni. W 2022 r. w polskim górnictwie wykorzystano niespełna 14% wypompowywanych wód kopalnianych. Nadmiar niewykorzystanych wód kopalnianych był odprowadzany poza teren zakładów górniczych, w tym na podstawie pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do rzek. Najistotniejszym zanieczyszczeniem występującym w wodach kopalnianych pochodzących z odwadniania podziemnych zakładów górniczych jest ładunek soli (chlorków i siarczanów). W 2022 r. ujęto wraz z wodą kopalnianą i odprowadzono do wód powierzchniowych niespełna 4,4 tys. ton/d ładunku soli pochodzącego z górnictwa węgla kamiennego. Część najbardziej zasolonych wód z górnictwa węgla kamiennego odprowadzana była z wykorzystaniem systemów retencyjnych (np. Kolektor Olza, Zbiornik Wola), a także podlegała zagospodarowaniu w odsalarni Dębieńsko (w 2022 r. zagospodarowano ponad 62 ton/d ładunku soli z KWK „Budryk”), a pozostała część odprowadzana była do odbiorników powierzchniowych. W górnictwie rud miedzi ujęto wraz z wodami kopalnianymi ponad 3,7 tys. ton/d ładunku soli. Wody te po zakończeniu procesów technologicznych były odprowadzone do osadnika Żelazny Most, który znajduje się poza nadzorem urzędów górniczych.
3. Całkowita powierzchnia gruntów zajętych pod działalność górniczą według stanu na 31 grudnia 2022 r. wyniosła 40 155,5 ha. W stosunku do 2021 r., odnotowano nieznaczny spadek o 392,2 ha, tj. 0,97%. Największą część, bo 43,44% powierzchni całkowitej, użytkowało górnictwo węgla brunatnego. Górnictwo surowców skalnych i kruszyw naturalnych oraz górnictwo węgla kamiennego użytkowały odpowiednio: 39,77% oraz 12,27% powierzchni gruntów zajętych pod działalność górniczą. Poza górnictwem ropy naftowej i gazu ziemnego, które użytkowało 2,35% powierzchni całkowitej, powierzchnia gruntów zajętych pod działalność górniczą użytkowana przez pozostałe rodzaje górnictwa (rud miedzi, cynku i ołowiu oraz siarka i sól) nie przekraczała 1% powierzchni całkowitej. Powierzchnia gruntów, które po zakończeniu działalności górniczej wymagały rekultywacji, w 2022 r. wyniosła 11 164,9 ha, co stanowiło 27,80% całkowitej powierzchni gruntów użytkowanych przez górnictwo. Stan zaawansowania rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górniczej w odniesieniu do ogólnej powierzchni wymagającej rekultywacji przedstawiono na rys. 3.

Rys. 3. Stan zaawansowania rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górniczej w odniesieniu do ogólnej powierzchni wymagającej rekultywacji (31 grudnia 2022 r.)

Ochrona obiektów budowlanych na terenach górniczych i pogórnicznych

Prowadzona przez przedsiębiorców górniczych eksploatacja kopalni, w szczególności metodą podziemną, skutkuje ujawnianiem się jej wpływów na powierzchnię i obiekty budowlane. Wpływy te charakteryzuje zróżnicowana wielkość oraz zasięg oddziaływania, w zależności od cech górotworu zalegającego nad wybranym złożem oraz charakterystyki dokonanej wcześniej i prowadzonej nadal eksploatacji. Ujawnianie się wpływów eksploatacji przejawia się w postaci: oddziaływań dynamicznych – wstrząsów górotworu, oraz deformacji ciągłych, deformacji nieciągłych i zmian stosunków wodnych.

Przedsiębiorca jest obowiązany do prowadzenia ruchu zakładu górniczego w sposób zgodny z przepisami prawa, w szczególności na podstawie planu ruchu zakładu górniczego, z zapewnieniem zachowania bezpieczeństwa powszechnego, ochrony elementów środowiska oraz ochrony obiektów budowlanych. Przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, ochrony elementów środowiska, ochrony obiektów budowlanych, zapobiegania szkodom i ich naprawy są ujmowane przez przedsiębiorców górniczych w planach ruchu sporządzanych na podstawie art. 108 Pgg oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2017 r. w sprawie planów ruchu zakładów górniczych (Dz. U. poz. 2293 oraz z 2019 r. poz. 2192). W 2023 r. egzekwowano od przedsiębiorców górnictwa podziemnego wykonanie zaleceń określonych w „Wytycznych w zakresie minimalnych wymagań treści planów ruchu podziemnych zakładów górniczych w aspekcie ochrony powierzchni”. W trakcie kontroli w kopalniach węgla kamiennego sprawdzano zakres wykonywanych pomiarów geodezyjnych powierzchni w granicach terenu górniczego oraz zgodność mierzonych wskaźników deformacji z prognozami wpływów przedstawionymi w planach ruchu podziemnych zakładów górniczych.

W kontrolowanych w 2023 r. zakładach górniczych nie stwierdzono przekroczenia prognoz deformacji ciągłych opisanych w planach ruchu. W trakcie kontroli w KWK „Pniówek” zalecono jednak, aby analiza porównawcza pomiarów deformacji, w przypadku kontynuowania eksploatacji rozpoczętej w poprzednim planie ruchu, obejmowała pełny okres ujawniania się wpływów. Ponadto, zalecono odnośnie się w analizie do przypadków, gdy pomierzone obniżenia są mniejsze od prognozy (tzw. przeszacowanie prognozy). Również rejestrowane wartości parametrów drgań gruntu generowanych wstrząsami górniczymi w kontrolowanych zakładach górniczych nie przekraczały opisanych w planie ruchu wartości prognozowanych dynamicznych oddziaływań eksploatacji górniczej na powierzchnię.

WUG monitoruje działalność górnictw w granicach filarów ochronnych i terenów chronionych z uwagi na ich szczególny charakter. Corocznie opracowywane są raporty ujmujące kierunki zmian w zakresie wydobycia węgla kamiennego i rud miedzi. W zależności od rodzaju eksploatowanej kopaliny, wydobycie z filarów ochronnych wynosiło:

- dla węgla kamiennego 6,18 mln ton, z czego z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej 0,052 mln ton;
- dla rud miedzi 2,09 mln ton, z czego z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej 0,828 mln ton.

Z opracowanego w 2023 r. raportu, dotyczącego zakresu eksploatacji górniczej za 2022 r., wynika, że wydobycie węgla kamiennego z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej wyniosło jedynie 0,283 mln ton, co stanowi 0,6% wydobycia ogólnego. Od szeregu lat kopalnie węgla kamiennego prowadzą doszczelnianie zrobów zawalonych mieszaninami wodno-pyłowymi. Jest ono realizowane głównie w ramach profilaktyki przeciwpożarowej i jedynie w niewielkim stopniu może mieć znaczenie dla ograniczania wyżej wymienionych wpływów. Jak pokazuje praktyka, pustki w gruzowisku zawalonym wypełniane są w zakresie od 10% do 50%. Tego rodzaju zabiegi być może miałyby większe znaczenie przy znacznie większych ilościach mieszanin wprowadzonych do zrobów. Ilość odpadów ulokowanych w podziemnych wyrobiskach górniczych w 2022 r. wyniosła około 0,6 mln ton, przy porównywalnej do niej ilości 0,7 mln ton w 2021 r.

W górnictwie rud miedzi największy udział w wydobyciu z filarów, podobnie zresztą jak w latach ubiegłych, miało wydobycie z filarów ochronnych ustanowionych dla miast i osiedli, osiągając 1,124 mln ton, a w dalszej kolejności z filarów ochronnych dla szybów i innych obiektów kopalnianych (0,452 mln ton) oraz dla stawów osadowych (0,513 mln ton). W powyższym zakresie niezmiennie największy zakres eksploatacji przypada na O/ZG „Lubin”, gdzie eksploatacja prowadzona jest w granicach filarów ochronnych ustanowionych dla miasta Lubina oraz stawu osadowego Gilów.

2.6. Stwierdzanie i uznawanie kwalifikacji oraz nadawanie uprawnień

2.6.1. Stwierdzanie kwalifikacji

Wykonywanie niektórych czynności w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego wymaga stwierdzenia posiadania kwalifikacji do ich wykonywania, co następuje po przeprowadzeniu egzaminu. Na podstawie art. 58 ust. 2 Pgg, w 2023 r. Prezes WUG stwierdzał kwalifikacje m.in. kierowników ruchu podziemnych zakładów górniczych, mierniczych górniczych, geologów górniczych, geofizyków górniczych w podziemnych zakładach górniczych, kierowników jednostek ratownictwa górniczego, kierowników okręgowych stacji ratownictwa górniczego – w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2016 r. w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. U. poz. 1229). W pozostałym wymaganym zakresie kwalifikacje były stwierdzane przez dyrektorów OUG na podstawie art. 58 ust. 1 Pgg. W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw, z dniem 28

października 2023 r. wskazane powyżej rozporządzenie utraciło moc obowiązującą. Aktualnie trwają prace nad projektem rozporządzenia Ministra Przemysłu w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego, które – po wejściu w życie – będzie stanowiło podstawę oceny wniosków o przeprowadzenie egzaminu w celu stwierdzenia określonych kwalifikacji.

W przypadku WUG właściwą w postępowaniach w sprawie stwierdzenia:

- kwalifikacji do wykonywania czynności w zakresie górnictwa oraz kwalifikacji do wykonywania czynności w zakresie ratownictwa górniczego była przed 28 października 2023 r. komisja egzaminacyjna powołana zarządzeniem nr 28 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 12 września 2016 r. w sprawie powołania Komisji egzaminacyjnej dla stwierdzenia kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. Urz. WUG z 2023 r. poz. 82); postępowanie kwalifikacyjne prowadził Departament Górnictwa;
- kwalifikacji do wykonywania czynności mierniczego górnictwa oraz kwalifikacji do wykonywania czynności geologa górniczego była przed 28 października 2023 r. komisja egzaminacyjna powołana zarządzeniem nr 29 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 12 września 2016 r. w sprawie powołania Komisji egzaminacyjnej dla stwierdzenia kwalifikacji mierniczego górnictwa oraz kwalifikacji geologa górniczego (Dz. Urz. WUG z 2023 r. poz. 60); postępowanie kwalifikacyjne prowadził Departament Ochrony Środowiska i Gospodarki Złożem.

W 2023 r., w zakresie właściwości Prezesa WUG, stwierdzono kwalifikacje do wykonywania czynności:

- kierownika ruchu w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny – 8 osobom;
- kierownika ruchu w podziemnych zakładach górniczych wydobywających rudy metali – 1 osobie;
- kierownika ruchu w podziemnych zakładach górniczych wydobywających kopaliny inne niż węgiel kamienny i rudy metali – 3 osobom;
- mierniczego górnictwa – 17 osobom;
- geologa górniczego – 14 osobom;
- geofizyka górniczego w podziemnych zakładach górniczych – 6 osobom;
- kierownika jednostki ratownictwa górniczego w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym, wykonujących czynności dla podziemnych zakładów górniczych – 1 osobie.

Wykazy osób, którym stwierdzono kwalifikacje do wykonywania czynności w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego, są zamieszczane (od 2012 r.) w BIP WUG oraz poszczególnych OUG.

W postępowaniach administracyjnych dotyczących stwierdzenia kwalifikacji Prezes WUG jest organem II instancji, rozpoznającym:

- odwołania od decyzji dyrektorów OUG odmawiających dopuszczenia do egzaminu dla stwierdzenia posiadania kwalifikacji do wykonywania czynności w ruchu zakładu górniczego lub zakładu, określonych w art. 58 ust. 1 Pgg;
- zażalenia na postanowienia dyrektorów OUG odmawiające wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia posiadania kwalifikacji.

Działając jako organ II instancji, w 2023 r. Prezes WUG rozpoznał 3 odwołania od decyzji dyrektorów OUG oraz 4 zażalenia na postanowienia dyrektorów OUG.

W wyniku rozpoznania odwołań, Prezes WUG zdecydował o utrzymaniu w mocy wszystkich decyzji odmawiających dopuszczenia do egzaminu dla stwierdzenia posiadania kwalifikacji. Natomiast w wyniku rozpoznania zażaleń, Prezes WUG zdecydował o uchyleniu wszystkich postanowień odmawiających wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia posiadania kwalifikacji i przekazaniu spraw do ponownego rozpatrzenia. W stosunku do żadnego z ww. rozstrzygnięć nie została wniesiona skarga do sądu administracyjnego.

Ponadto udzielano licznych odpowiedzi na pytania zarówno osób fizycznych, jak i przedsiębiorców górniczych, dotyczących stwierdzenia kwalifikacji.

2.6.2. Nadawanie uprawnień

Na podstawie art. 74 Pgg, Prezes WUG nadaje uprawnienia rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego. Rzeczoznawcami mogą być zarówno osoby prawne, jak i osoby fizyczne.

W roku 2023 wydano 39 decyzji nadających te uprawnienia, w następujących grupach:

- grupie I – maszyny wyciągowe: (a) część mechaniczna, (b) część elektryczna;
- grupie II – naczynia wyciągowe;
- grupie III – zawieszania naczyń wyciągowych i lin wyciągowych;
- grupie IV – liny wyciągowe;
- grupie V – wieże szybowe;

- grupie VI – koła linowe;
- grupie VII – zbrojenie szybowe, w tym sztywne prowadzenie naczyń wyciągowych;
- grupie VIII – urządzenia do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem;
- grupie IX – urządzenia i sprzęt elektryczny: (a) kable i przewody, (b) elektronarzędzia, (c) sieci elektroenergetyczne;
- grupie X – urządzenia techniczne: (a) urządzenia ciśnieniowe, (b) urządzenia dźwignicowe, (c) urządzenia transportowe specjalne;
- grupie XII – roboty strzałowe;
- grupie XIII – obudowy kotwowe;
- grupie XIV – obudowy szybów;
- grupie XV – zagrożenie metanowe i pyłowe;
- grupie XVIII – zagrożenie wyrzutem gazów i skał;
- grupie XIX – zagrożenie łąpaniami;
- grupie XX – zagrożenie klimatyczne;
- grupie XXI – badanie rozwiązań technicznych poprzedzających wprowadzanie nowych systemów eksploatacji rud miedzi, cynku i ołowiu lub odmian tych systemów;
- grupie XXII – badanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych dotyczących poszukiwania, rozpoznawania lub wydobywania węglowodorów ze złóż w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

Wykaz osób, którym nadano uprawnienia rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego, jest zamieszczony (od 2012 r.) w BIP WUG.

2.6.3. Uznawanie kwalifikacji nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz w Ukrainie

Prezes WUG uznaje kwalifikacje do wykonywania górniczych zawodów regulowanych, działając na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 334), w ramach udzielonego upoważnienia.

Do dnia 5 czerwca 2023 r. upoważnienie to wynikało z rozporządzenia Ministra Energii z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie upoważnienia do uznawania kwalifikacji do wykonywania górniczych zawodów regulowanych (Dz. U. poz. 1124) i obejmowało uznawanie przedmiotowych kwalifikacji nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Z dniem 28 stycznia 2023 r. wszedł w życie art. 23b ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 167 i 232), na mocy którego obywatele Ukrainy uzyskali możliwość uznania nabytych przez nich w Ukrainie kwalifikacji zawodowych do wykonywania górniczych zawodów regulowanych w Rzeczypospolitej Polskiej. Powołany przepis obejmuje obywateli Ukrainy przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 tej ustawy, oraz obywateli Ukrainy przebywających legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którzy nabyli kwalifikacje zawodowe do wykonywania tych zawodów w Ukrainie. Do uznawania przedmiotowych kwalifikacji zawodowych stosuje się przepisy ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Rozporządzeniem z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie upoważnienia do uznawania kwalifikacji do wykonywania górniczych zawodów regulowanych (Dz. U. poz. 1061), Minister Aktywów Państwowych udzielił Prezesowi WUG nowego upoważnienia, obejmującego dodatkowo – w stosunku do dotychczasowego – uznawanie kwalifikacji do wykonywania górniczych zawodów regulowanych nabytych w Ukrainie. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 6 czerwca 2023 r.

W 2023 r. Prezes WUG otrzymał 7 wniosków o uznanie kwalifikacji do wykonywania górniczych zawodów regulowanych (w tym 6 wniosków obywateli Ukrainy). W wyniku pozytywnego rozpoznania, Prezes WUG wydał w 2023 r. jedną decyzję uznającą kwalifikacje do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej górniczego zawodu regulowanego – osoba wyższego dozoru ruchu w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny w specjalności górniczej. W stosunku do tej decyzji nie został wniesiony wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.

W jednym przypadku Prezes WUG umorzył postępowanie w związku z wycofaniem wniosku o uznanie kwalifikacji, a w przypadku pozostałych 5 wniosków o uznanie kwalifikacji – postępowania są w toku.

Ponadto udzielano licznych odpowiedzi na pytania zarówno osób fizycznych, jak i przedsiębiorców górniczych, na temat zasad oraz procedury uznawania kwalifikacji do wykonywania górniczych zawodów regulowanych, w szczególności w zakresie uznawania górniczych zawodów regulowanych nabytych w Ukrainie.

2.7. Gromadzenie, archiwizacja oraz udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych

Biuro – Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej (dalej: Archiwum) realizuje określone w art. 166 ust. 1 pkt 3 Pgg zadania Prezesa WUG w zakresie gromadzenia, archiwizacji i udostępniania dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych.

Gromadzenie i archiwizowanie dokumentacji mierniczo-geologicznych prowadzone jest zgodnie z wymogami ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164), natomiast udostępnianie dokumentacji odbywa się na podstawie przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Z uwagi na szczególnie charakter, znaczenie dla bezpieczeństwa powszechnego oraz wartość historyczną, dokumentacja mierniczo-geologiczna zakwalifikowana została do kategorii archiwalnej A, tj. do materiałów archiwalnych, czyli dokumentów przechowywanych wiecześnie.

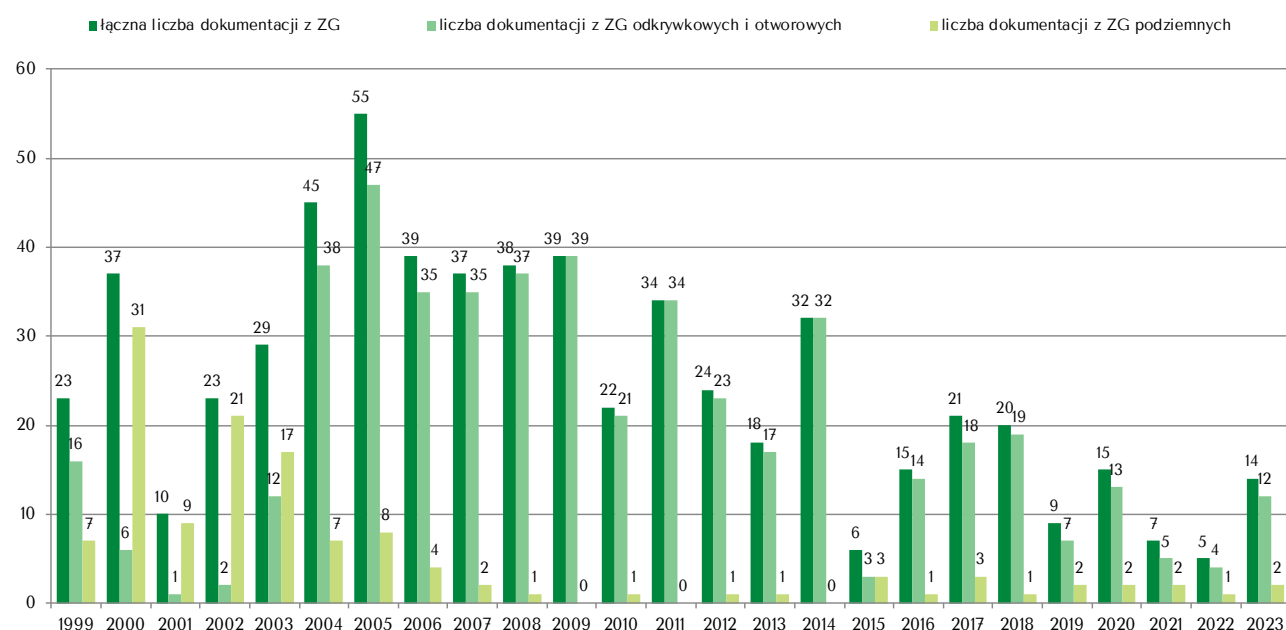
2.7.1. Przejmowanie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych

Archiwum przejmuje dokumentację mierniczo-geologiczną i inne dokumenty zawierające informację o środowisku ze wszystkich zlikwidowanych zakładów górniczych na obszarze całego kraju. Sposób i tryb postępowania z przejmowaną dokumentacją został określony w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 28 października 2015 r. w sprawie dokumentacji mierniczo-geologicznej (Dz. U. poz. 1941). Dokumentacja przejmowana jest na podstawie spisów zdawczo-odbiorczych oraz protokołu przekazania, pod nadzorem właściwych miejscowo organów nadzoru górniczego.

Przejmowane dokumenty, po ich sprawdzeniu i weryfikacji, nadaniu sygnatur (numerów ewidencyjnych według zasad opracowanych w Archiwum) oraz zaktualizowaniu bazy danych (opisanie pełnej charakterystyki archiwizowanych dokumentów oraz danych dotyczących miejsca ich składowania), są przechowywane w sposób właściwy dla ich rodzaju (dokumenty tekstowe na regałach, a kartograficzne w mapnikach). O przejęciu dokumentacji mierniczo-geologicznej Archiwum każdorazowo powiadamia odpowiednie jednostki administracji rządowej (w tym właściwe miejscowo archiwa państwowe) i samorządowej.

W 2023 r. w pełnym zakresie przejęto dokumentację mierniczo-geologiczną z 14 zlikwidowanych zakładów górniczych, w tym dokumentację KWK „Kaczyce 1” oraz KWK „Mysłowice”. Ponadto przejęto dokumentację mierniczo-geologiczną robót prowadzonych w zastosowaniu techniki górniczej przy drążeniu tunelu drogowego TS-26. Na koniec ubiegłego roku w trakcie procesu przejmowania były dokumentacje pochodzące z KWK „Rydułtowy-Anna”, KWK „Krupiński”, KWK „Andaluzja-Brzeziny”, KWK „Wawel” oraz z kopalń cynku i ołowiu „Bolesław” i „Olkusz-Pomorzyń”, należących do Zakładów Górniczo-Hutniczych „Bolesław” S.A.

Liczbę przejętych w całości dokumentacji z zakładów górniczych w poszczególnych latach działalności Archiwum przedstawiono na rys. 4.

Rys. 4. Liczba dokumentacji mierniczo-geologicznych przejętych w całości z zakładów górniczych w latach 1999–2023

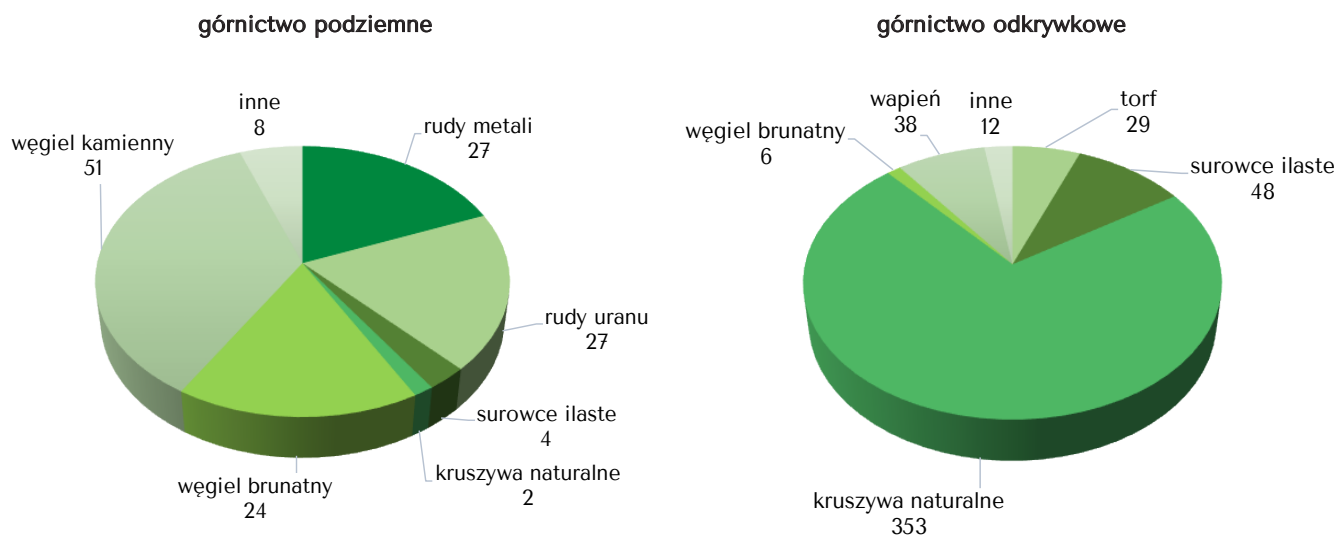
Przejmowane dokumentacje poszczególnych zlikwidowanych zakładów górniczych oraz zakładów stanowią zespoły archiwalne. Zakładane są one dla dokumentacji przekazywanych przez przedsiębiorców lub ich następców prawnych, a także dla dokumentacji pozyskanych z archiwów zakładowych OUG, placówek muzealnych czy też dokumentacji znajdujących się już w zasobach Archiwum.

Do końca roku 2023 założono łącznie 633 zespoły archiwalne, w tym 631 dla zlikwidowanych zakładów górniczych oraz 2 dla zakładów (prowadzących drażenie tuneli).

Wśród podziemnych zakładów górniczych, z których przejęte zostały materiały archiwalne, największą grupę stanowią kopalnie węglowe (węgiel kamienny – 51 zespołów, węgiel brunatny – 24 zespoły) oraz zakłady wydobywania rud (rudy metali – 27 zespołów, rudy uranu – 27 zespołów). Wśród odkrywkowych zakładów górniczych około 72,8% dokumentacji pochodzi z kopalń kruszyw naturalnych. Liczbę dokumentacji zgromadzonych w zakresie niektórych rodzajów zakładów górniczych oraz kopalin przedstawiono na rys. 5.

Na koniec 2023 r. Archiwum zarejestrowało 26 813 jednostek archiwalnych. W bazie danych widnieją one jako pojedyncze dokumenty lub jako zbiory dokumentów. Łączny ich zasób, w postaci tekstowej i kartograficznej, obejmuje prawie 127 000 dokumentów, z czego ok. 50% stanowią dokumenty kartograficzne. Dokumenty tekstowe liczą ponad 700 mb.

Część dokumentów została przetworzona do postaci elektronicznej. Głównie są to materiały wykorzystywane w aplikacjach będących podstawą sporządzania informacji o warunkach geologiczno-górniczych na terenach pogórnich lub dla bezpośredniego ich udostępniania. Na bieżąco skanowane są dokumenty wybrane przez wnioskodawców w siedzibie Archiwum oraz materiały wypożyczone w ramach współpracy z innymi podmiotami.

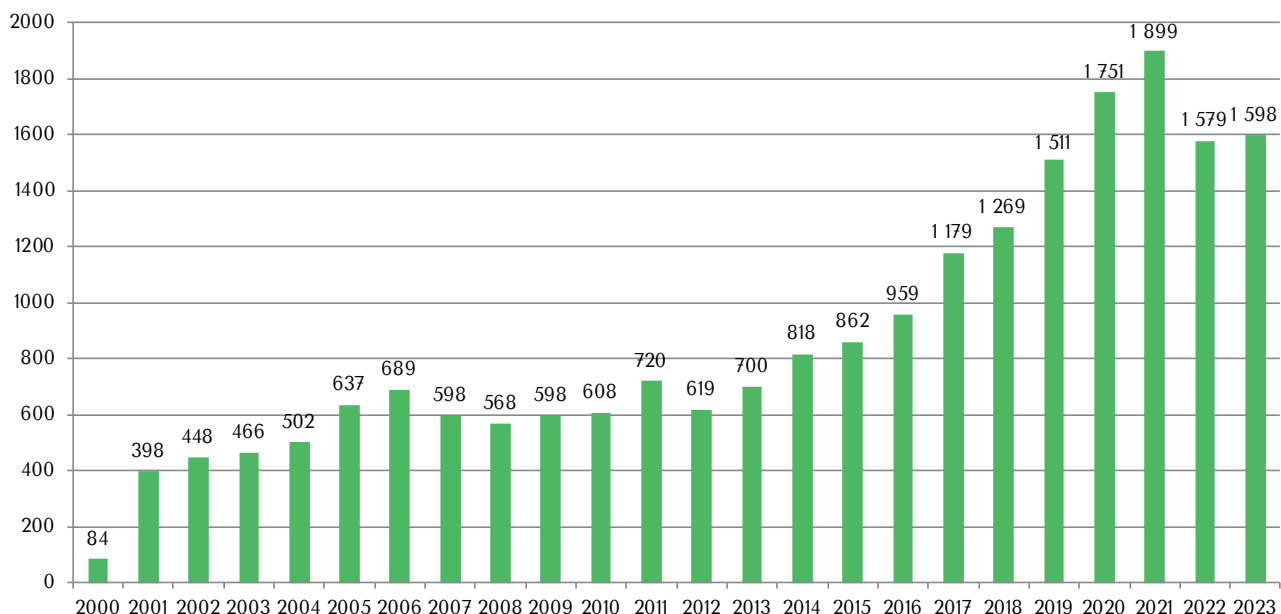
Rys. 5. Liczba dokumentacji zgromadzonych w zakresie poszczególnych kopalni w podziemnych i odkrywkowych zakładach górniczych

2.7.2. Udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej

Udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie realizowane jest poprzez: sporządzanie informacji o warunkach geologiczno-górniczych na terenach pogórnich, przekazywanie wybranych kopii dokumentów (w formie papierowej lub elektronicznej) oraz udostępnianie dokumentów do wglądu w siedzibie Archiwum. Informacje udzielane są każdemu na jego pisemny wniosek, sporządzony według ustalonego wzoru, dostępnego na stronie internetowej www.wug.gov.pl.

W treści informacji określone są warunki geologiczne i górnicze oraz dane dotyczące zakresu dokonanej eksploatacji górniczej, a także, o ile to możliwe, dane o zagrożeniach dla środowiska i przydatności terenu do zabudowy. W uzasadnionych przypadkach, lub gdy wnioskodawca zgłasza taką potrzebę, do informacji dołącza się dodatkowo załączniki graficzne (kopie mapy powierzchni, map geologicznych, map wyrobisk górniczych oraz innych dokumentów związanych z działalnością górniczą).

W 2023 r. rozpatrzono 1 638 wniosków o udzielenie informacji o warunkach geologiczno-górniczych; w związku z tym udzielono 1 598 informacji. Od początku istnienia Archiwum do końca 2023 r. udzielono łącznie 21 060 informacji. W latach 2013–2021 notowano stały wzrost liczby udostępnionych informacji. W roku 2022 liczba ta spadła o 20% w stosunku do roku poprzedniego. Bilans kolejnego roku wykazał nieznaczny wzrost liczby udzielonych informacji w ujęciu rok do roku. Dynamikę liczebności informacji udzielonych w latach 2000–2023 przedstawiono na rys. 6. W latach 2013–2023 średnia liczba informacji udostępnianych w skali roku wyniosła około 1 284.

Rys. 6. Liczba informacji o warunkach geologiczno-górnictwowych na terenie pogórnictwa, wydanych w latach 2000–2023

Dokumentacja mierniczo-geologiczna zlikwidowanych zakładów górniczych stanowi źródło informacji o środowisku i może być wykorzystywana oraz udostępniona, m.in. dla potrzeb:

- bezpiecznego prowadzenia ruchu w czynnych zakładach górniczych;
- budowy i utrzymania systemu odwadniania w zlikwidowanych podziemnych zakładach górniczych;
- planowania i zagospodarowania przestrzennego terenów pogórnictwa;
- wydawania decyzji o warunkach zabudowy;
- dochodzenia roszczeń z tytułu szkód pochodzenia górniczego;
- przywracania terenów pogórnictwa do właściwego stanu;
- uzdatniania terenów poeksploatacyjnych pod zabudowę;
- zapobiegania zagrożeniom dla bezpieczeństwa powszechnego powstającym w wyniku procesów i zjawisk zachodzących w górotworze naruszonym robotami górniczymi.

W 2023 r. 94,4% informacji udzielono w związku z planowaniem przestrzennym i potrzebami inwestycyjnymi, a klientami najczęściej korzystającymi z zasobów Archiwum byli: właściciele nieruchomości rozpoczynający inwestycje (inwestorzy), projektanci, organy nadzoru budowlanego i organy administracji architektoniczno-budowlanej.

W ramach wdrażania procedur związanych z zapewnieniem publicznego dostępu do informacji zamieszczano na stronie BIP WUG aktualny spis kart wraz z kartami informacyjnymi dokumentacji mierniczo-geologicznych zlikwidowanych zakładów górniczych. Na koniec 2023 r. zamieszczono łącznie 521 kart informacyjnych.

2.7.3. Inwentaryzacja zlikwidowanych wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią

W 2010 r. WUG zainicjował wieloletni projekt badawczy, polegający na inwentaryzacji dawnych wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią. Przedsięwzięcie dofinansowane jest z dotacji Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach projektu pod nazwą „Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin”. Inwentaryzacja wykonywana jest na podstawie metodyki opracowanej w 2011 r. przez Główny Instytut Górnictwa – Państwowy Instytut Badawczy.

Dotychczas zrealizowano 6 etapów prac, obejmujących inwentaryzację wyrobisk na obszarach zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego zlokalizowanych w Zagłębiu Dąbrowskim (w latach 2013–2014), zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego, barytu i metali kolorowych na terenie Dolnego Śląska (w latach 2015–2016), wyrobisk znajdujących się na terenach pozostałych zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego (w latach 2017–2018), wyrobisk górniczych po eksploatacji rud metali kolorowych na obszarze województwa śląskiego (rud cynku, ołowiu i żelaza), małopolskiego (rud cynku i ołowiu) oraz województwa dolnośląskiego (rud uranu oraz miedzi, z wyjątkiem już zinwentaryzowanych w latach 2015–2016 wyrobisk w rejonie Wałbrzycha i Nowej Rudy) (w latach 2019–2021), dotychczas niezinwentaryzowanych wyrobisk zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego i soli (w latach 2021–2022) oraz dotychczas niezinwentaryzowanych wyrobisk górniczych mających połączenie z po-

wierzchnią w rejonach zlikwidowanych kopalń rud metali kolorowych na obszarach województwa małopolskiego i śląskiego (2022–2023).

W 2023 r. zakończony został etap inwentaryzacji pn.: „Inwentaryzacja dotychczas niezinventaryzowanych wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią w rejonach zlikwidowanych kopalń rud metali kolorowych, zlokalizowanych na obszarach województwa małopolskiego i śląskiego”. W ramach zlecenia wyłoniony w postępowaniu przetargowym wykonawca – Politechnika Wroclawska – przekazał w dniu 14 lipca 2023 r. opracowanie w formie pisemnej oraz elektronicznej. Opracowanie obejmuje wyniki inwentaryzacji 2 122 wyrobisk. Do opracowania dołączone jest sprawozdanie z opisem zakresu wykonanych prac oraz wskazaniem trudności napotkanych w trakcie ich realizacji, zestawieniem tabelarycznym (wykazem) zinwentaryzowanych wyrobisk, jak również zestawieniem wyrobisk zakwalifikowanych do poszczególnych kategorii zagrożenia.

W ramach zrealizowanych dotychczas etapów, zinwentaryzowano łącznie 8 066 wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią, pozostałych po eksploatacji węgla kamiennego, rud metali kolorowych i żelaza, rud uranu i soli, zlokalizowanych na terenie województw: małopolskiego, śląskiego i dolnośląskiego. W wyniku prac inwentaryzacyjnych wskazane zostały miejsca występowania zagrożeń dla bezpieczeństwa powszechnego oraz elementów środowiska, w związku z istnieniem wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią, na terenach niegdyś objętych eksploatacją podziemną kopalin.

Zebrane informacje i materiały są udostępniane na zasadach prawnych obowiązujących w odniesieniu do dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych, tj. na podstawie przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. O możliwości skorzystania ze zgromadzonych informacji i materiałów, w szczególności w trakcie sporządzania dokumentów planistycznych gmin, zostały poinformowane organy jednostek samorządu terytorialnego, na terenie których była prowadzona inwentaryzacja.

2.8. Działalność kontrolna urzędów górniczych i badania powypadkowe

2.8.1. Działalność kontrolna okręgowych urzędów górniczych

W ramach sprawowanego nadzoru i kontroli nad ruchem zakładów górniczych oraz nad pozostałymi podmiotami i jednostkami, pracownicy inspekcyjno-techniczni OUG w roku 2023 wykonali 13 331 dniówek roboczych, w tym 11 668 w ramach kontroli.

Z ogólnej liczby 11 668 wykonanych dniówek roboczych kontrolnych, ich liczba w ramach kontroli planowanych wyniosła 10 984 (94,14%), a w ramach kontroli doraźnych 684 (5,86%).

Ponadto, realizując zadania wynikające z Pgg, pracownicy inspekcyjno-techniczni OUG wykonali:

- 643 dniówki robocze w ramach ustalania stanu faktycznego i przyczyn zaistniałych zdarzeń lub wypadków;
- 99 dniówek roboczych w ramach nadzoru nad akcjami ratowniczymi;
- 837 dniówek roboczych związanych z postępowaniem dotyczącym działalności bez wymaganej koncesji (nielegalna eksploatacja);
- 84 dniówki robocze związane z wykonywaniem innych czynności (np. rekultywacja, szkody wyrządzone ruchem zakładu górniczego).

Szczegółowe dane dotyczące liczby dniówek roboczych wykonanych w 2023 r. przez pracowników inspekcyjno-technicznych OUG przedstawiono w tabeli 3.

W ramach działalności kontrolnej prowadzonej w roku 2023 w podziemnych zakładach górniczych przez OUG w: Katowicach, Lublinie, Rybniku oraz Wrocławiu, na zmianach innych niż ranna, wykonano 122 kontrolne dniówki robocze, co stanowi 2,51% wszystkich takich dniówek wykonanych w tych zakładach.

2.8.2. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego

Pracownicy inspekcyjno-techniczni WUG w ramach działalności kontrolno-nadzorczej w roku 2023 wykonali łącznie 2 778 dniówek roboczych, w tym:

- 2 708 dniówek roboczych kontrolnych w zakładach górniczych oraz innych nadzorowanych podmiotach i jednostkach, w oparciu o ustawę z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236);
- 38 dniówek roboczych w ramach ustalania stanu faktycznego i przyczyn zaistniałych zdarzeń lub wypadków oraz nadzoru nad akcjami ratowniczymi;
- 32 dniówki robocze w ramach nadzoru nad merytoryczną działalnością dyrektorów OUG.

Szczegółowe dane dotyczące liczby dniówek roboczych wykonanych w 2023 r. przez pracowników inspekcyjno-technicznych WUG przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 3. Zbiorcze zestawienie dniówek roboczych wykonanych przez pracowników inspekcyjno-technicznych okręgowych urzędów górniczych w 2023 r.

Urząd górniczy	Dniówki robocze kontrolne wykonane					Dniówki robocze wykonane w ramach				Ogółem (6–10)
	w zakładach górniczych	w jednostkach szkoleniowych	w jednostkach ratownictwa górniczego	w pozostałych jednostkach	Ogółem (2–5)	ustalania stanu faktycznego oraz przyczyn zdarzeń i wypadków	nadzoru nad akcjami ratowniczymi	czynności związanych z nielegalną eksploatacją	innych czynności	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
OUG w Gdańsku	534	5	0	46	585	3	0	105	2	695
OUG w Katowicach	2 287	16	12	118	2 433	93	18	67	3	2 614
OUG w Kielcach	468	7	0	27	502	13	0	124	23	662
OUG w Krakowie	969	5	5	248	1 227	21	0	99	21	1 368
OUG w Krośnie	682	2	0	121	805	2	0	75	0	882
OUG w Lublinie	1 177	7	0	0	1 184	34	2	65	6	1 291
OUG w Poznaniu	937	0	0	19	956	1	0	45	1	1 003
OUG w Rybniku	1 732	12	2	65	1 811	216	77	36	6	2 146
OUG w Warszawie	431	4	0	66	501	3	0	146	5	655
OUG we Wrocławiu	1 581	14	0	69	1 664	257	2	75	17	2 015
Razem	10 798	72	19	779	11 668	643	99	837	84	13 331

Tabela 4. Zbiorcze zestawienie dniówek roboczych wykonanych przez pracowników inspekcyjno-technicznych Wyższego Urzędu Górniczego w 2023 r.

Komórka WUG	Dniówki robocze kontrolne wykonane w zakładach górniczych oraz innych podmiotach i jednostkach	Dniówki robocze wykonane w ramach ustalania stanu faktycznego oraz przyczyn zdarzeń i wypadków, a także w ramach nadzoru nad akcjami ratowniczymi	Dniówki robocze wykonane w ramach nadzoru nad merytoryczną działalnością dyrektorów urzędów górniczych	Ogółem
Departament Infrastruktury Podstawowej Zakładów Górniczych	1 011	34	0	1 045
Departament Energomechaniczny	437	0	0	437
Departament Górnictwa	585	4	0	589
Departament Ochrony Środowiska i Gospodarki Złożem	495	0	16	511
Departament Warunków Pracy i Szkolenia	180	0	16	196
Razem	2 708	38	32	2 778

2.8.3. Badania powypadkowe

W 2023 r., w związku z zaistniałymi niebezpiecznymi zdarzeniami, wypadkami oraz zgonami naturalnymi, dyrektorzy OUG przeprowadzili 59 badań mających na celu ustalenie stanu faktycznego i przyczyn niebezpiecznych zdarzeń oraz wypadków, tj.:

- 10 badań wypadków śmiertelnych;
- 6 badań wypadków ciężkich;
- 10 badań wypadków zbiorowych;
- 8 badań innych wypadków;
- 25 badań niebezpiecznych zdarzeń.

Ponadto dyrektorzy OUG przeprowadzili 5 badań zgonów naturalnych.

W 1 przypadku ustalenie okoliczności i przyczyn wypadku śmiertelnego prowadził Prezes WUG.

Szczegółową statystykę badań przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń, wypadków oraz zgonów naturalnych w 2023 r. w poszczególnych urzędach górniczych przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Liczba postępowań prowadzonych przez poszczególne urzędy górnicze w 2023 r., w celu ustalenia przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń, wypadków oraz zgonów naturalnych

Urząd górniczy	Badania przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń oraz wypadków	Badania przyczyn i okoliczności zgonów naturalnych	Ogółem
OUG w Gdańsku	0	0	0
OUG w Katowicach	16	3	19
OUG w Kielcach	2	0	2
OUG w Krakowie	3	0	3
OUG w Krośnie	0	0	0
OUG w Lublinie	1	0	1
OUG w Poznaniu	0	0	0
OUG w Rybniku	13	1	14
OUG w Warszawie	0	0	0
OUG we Wrocławiu	24	1	25
WUG	1	0	1
Razem (OUG+WUG)	60	5	65

2.9. Stwierdzone nieprawidłowości i wstrzymane roboty

Przy wykonywaniu nadzoru i kontroli organ nadzoru górniczego jest obowiązany nakazać usunięcie nieprawidłowości powstałych wskutek naruszenia przepisów stosowanych w ruchu zakładu górniczego lub warunków określonych w planie ruchu zakładu górniczego, a w przypadku działalności prowadzonej na podstawie koncesji udzielonej przez starostę – warunków dotyczących ruchu zakładu górniczego, określonych w tej koncesji. Jeśli stwierdzone zostanie bezpośrednie zagrożenie dla zakładu górniczego, jego pracowników, bezpieczeństwa powszechnego lub środowiska, organ nadzoru górniczego może w całości lub w części wstrzymać ruch tego zakładu lub jego urządzeń, określając warunki wznowienia ich ruchu.

W związku z wynikami przeprowadzonych w 2023 r. kontroli oraz oględzin miejsc niebezpiecznych zdarzeń i wypadków, pracownicy inspekcyjno-techniczni urzędów górniczych w oparciu o ustalenia stanu faktycznego wstrzymali w 645 przypadkach w całości lub części ruch zakładu górniczego albo zakładu lub jego urządzeń, w tym w 432 przypadkach w kopalniach węgla kamiennego.

Szczegółowe dane dotyczące liczby wstrzymanych robót górniczych lub wstrzymanego ruchu maszyn i urządzeń w poszczególnych rodzajach zakładów górniczych oraz zakładów i w poszczególnych obszarach w 2023 r. przez pracowników inspekcyjno-technicznych urzędów górniczych przedstawiono w tabeli 6. Najwięcej zatrzymań w kopalniach węgla kamiennego było spowodowanych nieprawidłowym stanem urządzeń energomechanicznych, których zatrzymano 269, w tym 193 urządzeń mechanicznych i 76 urządzeń elektrycznych.

Tabela 6. Wstrzymane przez organy nadzoru górniczego roboty górnicze oraz wstrzymane przez te organy ruch maszyn i urządzeń w zakładach górniczych w 2023 r.

Rodzaj zakładu górniczego	Przedmiot wstrzymania							Ogółem
	eksploatacja ścian	drążenie chodników	eksploatacja zabierak	inne roboty górnicze	urządzenia mechaniczne	urządzenia elektryczne	inne urządzenia	
kopalnie węgla kamiennego	26	86	0	29	193	76	22	432
pozostałe podziemne zakłady górnicze oraz zakłady*	0	15	2	17	32	12	1	79
odkrywkowe zakłady górnicze	5	0	0	78	38	5	3	129
otworowe zakłady górnicze oraz zakłady wykonujące roboty geologiczne	0	0	0	0	3	0	2	5
Razem	31	101	2	124	266	93	28	645

* podziemne zakłady górnicze (z wyłączeniem węgla kamiennego) oraz zakłady prowadzące działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg

2.10. Działalność represyjna

Organy nadzoru górniczego skierowały do sądów rejonowych 145 wniosków o ukaranie sprawców wykroczeń. Wnioski do sądów rejonowych w 42 przypadkach skierowane zostały w związku z badaniem przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń i wypadków w zakładach górniczych, a w 103 przypadkach w wyniku przeprowadzonych kontroli w zakładach górniczych. Liczba spraw rozpoznanych przez sądy rejonowe w 2023 r. wyniosła 129.

Suma orzeczonych kar grzywny wyniosła 206 400 zł, a średnia wysokość kary grzywny – 1 600 zł. Szczegółowe dane dotyczące liczby wniosków skierowanych do sądów rejonowych oraz dodatkowe dane dotyczące spraw wszczętych w tym zakresie przedstawiono w tabelach 7 i 8.

Tabela 7. Liczba wniosków o ukaranie w sprawach o wykroczenia, skierowanych w 2023 r. przez organy nadzoru górniczego do sądów rejonowych

Urząd górniczy	Liczba wniosków skierowanych do sądów rejonowych w związku z zaistniałymi niebezpiecznymi zdarzeniami oraz wypadkami	Liczba wniosków skierowanych do sądów rejonowych w związku z przeprowadzonymi kontrolami	Ogółem
OUG w Gdańsku	0	13	13
OUG w Katowicach	12	24	36
OUG w Kielcach	0	15	15
OUG w Krakowie	1	10	11
OUG w Krośnie	0	3	3
OUG w Lublinie	10	8	18
OUG w Poznaniu	0	7	7
OUG w Rybniku	19	0	19
OUG w Warszawie	0	18	18
OUG we Wrocławiu	0	5	5
WUG	0	0	0
Razem	42	103	145

Tabela 8. Statystyka spraw o wykroczenia oraz liczba osób ukaranych przez sądy rejonowe na wniosek organów nadzoru górniczego w 2023 r.

Urząd górniczy	Liczba wniosków o ukaranie, skierowanych do sądów rejonowych	Liczba wniosków o ukaranie, rozpoznanych przez sądy rejonowe	Orzeczona grzywna (w zł)	Uniewinnienia, przedawnienia, umorzenia, odstąpienia od wymierzenia kary	Liczba osób ukaranych			
					kierownictwo	dozór wyższy	dozór	inne osoby
OUG w Gdańsku	13	16	34 800	0	11	1	2	2
OUG w Katowicach	36	28	31 800	1	8	9	3	7
OUG w Kielcach	15	11	13 500	0	3	0	2	6
OUG w Krakowie	11	9	8 400	0	9	0	0	0
OUG w Krośnie	3	3	8 000	0	2	0	1	0
OUG w Lublinie	18	9	14 500	0	3	1	1	4
OUG w Poznaniu	7	8	22 500	0	0	0	1	7
OUG w Rybniku	19	20	23 400	1	1	2	5	11
OUG w Warszawie	18	18	40 000	0	6	0	2	10
OUG we Wrocławiu	5	4	4 000	0	3	0	0	1
WUG	0	3	5 500	0	1	1	1	0
Razem	145	129	206 400	2	47	14	18	48

W 2023 r. organy nadzoru górniczego oraz pracownicy urzędów górniczych w stosunku do sprawców naruszających obowiązki pracownicze zastosowali w 758 przypadkach środki oddziaływania wychowawczego przewidziane w art. 41 Kodeksu wykroczeń. W 10 przypadkach środki oddziaływania wychowawczego zostały zastosowane w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas badania przyczyn i okoliczności zaistniałych niebezpiecznych zdarzeń oraz wypadków (z czego 9 środków zostało zastosowanych przez pracowników inspekcyjno-technicznych, a 1 w wyniku pisemnego wystąpienia dyrektora OUG), a w 748 przypadkach w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas kontroli (z czego 747 środków zostało zastosowanych przez pracowników inspekcyjno-technicznych, a 1 w wyniku pisemnego wystąpienia dyrektora OUG). Liczbę środków oddziaływania wychowawczego obrazują środki zastosowane w związku z nieprawidłowościami, stwierdzonymi w ramach ustalania przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń i wypadków oraz podczas kontroli, przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Liczba środków oddziaływania wychowawczego zastosowanych w 2023 r.

Urząd górniczy	Liczba zastosowanych środków w związku z niebezpiecznymi zdarzeniami oraz wypadkami			Liczba zastosowanych środków w związku z kontrolami			Łączna liczba zastosowanych środków		
	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pisemnym organu nadzoru górniczego	ogółem	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pisemnym organu nadzoru górniczego	ogółem	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pisemnym organu nadzoru górniczego	ogółem
OUG w Gdańsku	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OUG w Katowicach	2	1	3	102	0	102	104	1	105
OUG w Kielcach	0	0	0	3	0	3	3	0	3
OUG w Krakowie	0	0	0	85	0	85	85	0	85
OUG w Krośnie	0	0	0	28	1	29	28	1	29
OUG w Lublinie	0	0	0	5	0	5	5	0	5
OUG w Poznaniu	0	0	0	5	0	5	5	0	5
OUG w Rybniku	0	0	0	423	0	423	423	0	423
OUG w Warszawie	0	0	0	1	0	1	1	0	1
OUG we Wrocławiu	3	0	3	78	0	78	81	0	81
Razem OUG	5	1	6	730	1	731	735	2	737
WUG	4	0	4	17	0	17	21	0	21
Razem (OUG+WUG)	9	1	10	747	1	748	756	2	758

W 2023 r. grzywnami w drodze mandatu karnego zostało ukaranych 755 osób na kwotę 324 950 zł, w tym 61 osób kierownictwa, 77 osób wyższego dozoru ruchu, 331 osób dozoru ruchu oraz 286 innych osób.

Liczbę osób ukaranych grzywną w drodze mandatu karnego oraz łączną kwotę grzywnien nałożonych w tym trybie w 2023 r. przedstawiono w tabeli 10.

Tabela 10. Liczba osób ukaranych grzywną w drodze mandatu karnego oraz łączna kwota grzywnien nałożonych w tym trybie w 2023 r.

Urząd górniczy	Liczba osób ukaranych	Łączna kwota nałożonych grzywnien (w zł)	Liczba osób ukaranych na stanowiskach			
			kierownictwa ruchu	wyższego dozoru ruchu	dozoru ruchu	innych osób w ruchu zakładu górniczego
OUG w Gdańsku	57	20 500	4	7	1	45
OUG w Katowicach	131	60 850	8	15	80	28
OUG w Kielcach	15	6 000	3	0	5	7
OUG w Krakowie	27	10 650	5	3	9	10
OUG w Krośnie	19	6 350	4	0	4	11
OUG w Lublinie	91	39 600	6	2	40	43
OUG w Poznaniu	41	14 250	6	1	6	28
OUG w Rybniku	200	94 500	12	39	111	38
OUG w Warszawie	45	16 400	2	2	1	40
OUG we Wrocławiu	114	49 450	11	5	64	34
Razem OUG	740	318 550	61	74	321	284
WUG	15	6 400	0	3	10	2
Razem (OUG+WUG)	755	324 950	61	77	331	286

2.11. Działalność komisji powołanych przez Prezesa WUG

Prezes WUG jest obowiązany do powoływania komisji do opiniowania stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie oraz stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych (art. 166 ust. 1 pkt 2 Pgg).

W 2023 r. istniały następujące komisje:

- Komisja Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie;
- Komisja do spraw Zagrożeń w Zakładach Górniczych;
- Komisja do spraw Ochrony Powierzchni;
- Komisja do spraw Szkoleń w Górnictwie.

Komisja Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie

Do zadań Komisji Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie należy przedstawianie Prezesowi WUG – w formie uchwały – opinii, wniosków oraz propozycji dotyczących stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie, w szczególności w zakresie:

- bezpieczeństwa i higieny pracy;
- stosowania przepisów wydanych na podstawie art. 120 ust. 1, art. 120 ust. 2 albo art. 124 Pgg;
- zagadnień niewymienionych powyżej, istotnych dla bezpieczeństwa pracy w górnictwie, wskazanych przez Prezesa WUG.

W roku 2023 odbyły się 2 posiedzenia Komisji, w trakcie których podjęto następujące uchwały:

1. Na 46. posiedzeniu w dniu 21 czerwca Komisja pozytywnie zaopiniowała:

- konieczność powołania Zespołu – oraz działających w jego ramach grup roboczych – którego celem będzie określenie najistotniejszych zagadnień w zakresie poprawy bezpieczeństwa w górnictwie węgla kamiennego oraz propozycji rozwiązań, skutkujących zainicjowaniem strategicznego projektu badawczego;
- wyodrębnienie obszarów tematycznych, objętych pracami Zespołu, a dotyczących:
  - górniczych zagrożeń naturalnych i technicznych,
  - zagrożeń technicznych w zakresie energomechanicznym,
  - ratownictwa górniczego,
  - zatrudnienia, w tym badań, szkoleń i kwalifikacji.

(O pracach Zespołu czytaj też w rozdziale 2.12 „Inspirowanie i wspomaganie badań naukowych w górnictwie”)

2. Na 47. posiedzeniu w dniu 22 listopada Komisja przedłożyła Prezesowi WUG następującą opinię:

W wyniku przeprowadzonego głosowania propozycji tematów, wypracowanych przez Zespół powołany na 46. posiedzeniu Komisji, dotyczących najistotniejszych zagadnień w zakresie poprawy bezpieczeństwa w górnictwie węgla kamiennego oraz propozycji rozwiązań, skutkujących zainicjowaniem strategicznego projektu badawczego, Komisja rekomenduje następujące tematy badawcze do wdrożenia i uruchomienia badań w ramach działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju:

- grupa robocza do spraw górniczych zagrożeń naturalnych i technicznych:
  - wybrane aspekty prognozy stanu zagrożenia tąpnięciami w kopalniach węgla kamiennego z uwzględnieniem problematyki uskoków o dużych zrzutach,
  - badanie uwarunkowań powstawania zjawisk geogazodynamicznych w celu opracowania klasyfikacji i sposobu prognozowania zagrożenia geogazodynamicznego oraz odpowiednich działań profilaktycznych,
  - badanie wpływu uskoków o wygasających zrzutach na zagrożenie sejsmiczne i tąpnięciami wraz z opracowaniem metody oceny możliwości ich uaktywniania oraz propozycji zasad prowadzenia robót górniczych w ich sąsiedztwie,
  - badanie wpływu odwadniania wyrobisk na zagrożenie sejsmiczne i tąpnięciami wraz z opracowaniem metody prognozowania możliwości wystąpienia sejsmiczności indukowanej oraz propozycji zasad koordynacji robót górniczych w ich sąsiedztwie,
  - opracowanie nowej kategoryzacji zagrożenia pożarowego wraz z doborem zasad profilaktyki,
  - metoda doboru obudowy wyrobisk korytarzowych dla aktualnych uwarunkowań geologiczno-górnich,
  - nowa metoda oceny oddziaływania krawędzi eksploatacji na dużych głębokościach;
- grupa robocza do spraw zagrożeń technicznych w zakresie energomechanicznym:
  - transport przENOŚnikowy – poprawa bezpieczeństwa użytkowania przENOŚników taśmowych,
  - poprawa bezpieczeństwa prac w ścianie,
  - jednostka inspekcyjna do monitorowania stanu torowiska i oceny stanu bezpieczeństwa w chodnikach,
  - poprawa bezpieczeństwa użytkowania kolejek podwieszanych i lokomotyw pod ziemią;
- grupa robocza do spraw ratownictwa górniczego:
  - budowa systemu lokalizacji pracowników i inteligentnej szerokopasmowej sieci transmisji danych w podziemnych wyrobiskach górniczych,
  - opracowanie nowych zasad pracy ratowników górniczych w trudnych warunkach mikroklimatu oraz sposobów określania bezpiecznych limitów czasu pracy w tych warunkach,
  - opracowanie sposobu wyznaczania strefy niebezpiecznych skutków wybuchu mieszanin gazowych w wyrobiskach podziemnych wraz z wykonaniem specjalistycznego oprogramowania; określenie warunków (kryteriów) wejścia ratowników do takiej strefy;
- grupa robocza do spraw zatrudnienia, w tym badań, szkoleń i kwalifikacji:
  - opracowanie kompleksowej metody oceny ryzyka zawodowego w aspekcie zagrożeń górniczych i świadomości pracowników o ryzyku dla poprawy bezpieczeństwa pracy w górnictwie węgla kamiennego w oparciu o przeprowadzone badania,

- wytyczne do prowadzenia szkoleń mających na celu zmianę postaw i zachowań w oparciu o badanie kultury bezpieczeństwa z uwzględnieniem prognozowanego stanu zatrudnienia dla poprawy bezpieczeństwa pracy w górnictwie węgla kamiennego,
- poprawa jakości kształcenia załóg górniczych, poprzez optymalizację narzędzi i technologii wspierających (VR/AR), wykorzystywanych w szkoleniach specjalistycznych dla poprawy bezpieczeństwa pracy w górnictwie węgla kamiennego,
- platforma wymiany wiedzy i doświadczeń dla poprawy bezpieczeństwa pracy w górnictwie węgla kamiennego rozbudowana o system sztucznej inteligencji (AI),
- diagnoza kluczowych psychologicznych czynników ryzyka wypadków w górnictwie, standaryzacja metodologii badań psychologicznych dla poprawy bezpieczeństwa pracy w górnictwie węgla kamiennego oraz opracowanie standardów pracy psychologów górniczych.

Stanowisko Komisji ujęto w szczegółowym raporcie dotyczącym wyników prac podjętych w związku z planowanym uruchomieniem projektu badawczego „Poprawa bezpieczeństwa pracy w kopalniach 2030”, który Prezes WUG przesłał do Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Aktywów Państwowych, Pełnomocnika do spraw dialogu społecznego. Od 13 grudnia 2023 r. właściwym w tym zakresie jest Minister Przemysłu.

Komisja do spraw Zagrożeń w Zakładach Górniczych

Do zadań Komisji do spraw Zagrożeń w Zakładach Górniczych należą:

- opiniowanie stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych oraz zakładach – w celu bezpiecznego prowadzenia robót w warunkach występowania tych zagrożeń;
- opiniowanie projektów prowadzenia robót górniczych w rejonach szczególnie zagrożonych tąpnięciami, pożarami, zapaleniem metanu, wyrzutami gazów i skał lub innymi zagrożeniami naturalnymi lub technicznymi występującymi w zakładach górniczych w związku z eksploatacją złóż;
- opiniowanie projektów odmetanowania zakładów górniczych lub zakładów oraz projektów wydobycia metanu ze złóż węgla kamiennego przez otwory z powierzchni;
- opiniowanie projektów wprowadzania wód technologicznych i innych do górotworu w aspekcie zagrożenia wodnego dla wyrobisk górniczych;
- analizowanie i ocenianie stanu przewietrzania wyrobisk podziemnych z uwzględnieniem parametrów mikroklimatu powietrza kopalnianego na stanowiskach pracy;
- opiniowanie projektowanych, w szczególności nowych, systemów eksploatacji w zakładach górniczych;
- opiniowanie projektów likwidacji zakładów górniczych lub zakładów albo ich oznaczonych części w kontekście związanych z tym zagrożeń;
- opiniowanie projektów aktów normatywnych, Polskich Norm oraz rozwiązań organizacyjno-technicznych, dotyczących zakresu zadań Komisji;
- inicjowanie prac badawczych związanych z zakresem zadań Komisji.

W roku 2023 odbyło się 6 posiedzeń Komisji. Rozpatrzono 8 wniosków, które dotyczyły prowadzenia robót górniczych w warunkach zagrożenia tąpnięciami, metanowego i pożarowego. Wszystkie wnioski zostały zaopiniowane pozytywnie.

Komisja do spraw Ochrony Powierzchni

Podstawowym zadaniem Komisji do spraw Ochrony Powierzchni jest opiniowanie stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego wydobywającego kopaliny ze złóż albo zakładu prowadzącego działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg. Komisja na posiedzeniu w dniu 14 kwietnia 2023 r. procedowała „Zasady określania odszkodowania pieniężnego za utratę wartości budynków wychylonych na skutek działalności górniczej”, opracowane przez Główny Instytut Górnictwa – Państwowy Instytut Badawczy, skierowane pod obrady Komisji przez Prezesa WUG. Była to kontynuacja posiedzenia z 2022 r., na którym wniosek nie został poddany pod głosowanie. Pozytywnie zaopiniowane przez Komisję do spraw Ochrony Powierzchni „Zasady...” mogą być stosowane w warunkach górnictwa podziemnego, dla terenów górniczych po zakończonej eksploatacji i ujawnieniu się wpływów głównych, jak również na terenach pogórnicznych. „Zasady...” mają charakter techniczny i zostały wydane przez Główny Instytut Górnictwa – Państwowy Instytut Badawczy jako Instrukcja nr 24. Nie stanowią one przepisów prawa, ani w żaden sposób nie modyfikują obecnie obowiązujących przepisów mających zastosowanie w zakresie odpowiedzialności przedsiębiorcy za szkody wyrządzone wskutek prowadzonej przez niego działalności górniczej.

Komisja do spraw Szkoleń w Górnictwie

Do zadań Komisji do spraw Szkoleń w Górnictwie należy przedstawianie Prezesowi WUG opinii, wniosków oraz propozycji dotyczących organizacji i prowadzenia szkoleń osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu, w szczególności szkoleń w zakresie:

- bezpieczeństwa i higieny pracy;
- rozpoznawania i zwalczania zagrożeń naturalnych i technicznych w zakładach górniczych albo zakładach oraz zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego albo zakładu.

Komisja zadania realizuje poprzez:

- opiniowanie ramowych programów szkolenia prowadzonego przez podmioty wymienione w art. 112 ust. 3 Pgg;
- analizowanie działalności jednostek organizacyjnych prowadzących działalność szkoleniową dla potrzeb zakładów górniczych albo zakładów oraz przedstawianie wniosków wynikających z tej analizy;
- przygotowywanie propozycji ujednoczenia zasad i metod szkolenia osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu;
- opiniowanie propozycji programów nauczania dla szkół i uczelni w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie.

W 2023 r. odbyło się 5 posiedzeń Komisji. W wyniku prac wypracowano:

- ujednoczone zapisy szczegółowego programu instruktażu ogólnego, realizowanego na podstawie załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. poz. 1860, z późn. zm.), w zakresie „Zagrożenia wypadkowe i zagrożenia dla zdrowia występujące w zakładzie i podstawowe środki zapobiegawcze”, dla stanowisk powierzchniowych w ruchu podziemnych zakładów górniczych wydobywających węgiel kamienny;
- ramowe programy kursów specjalistycznych:
  - dla osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego, których zakres czynności obejmuje sprawy dotyczące ruchu wyciągów szybowych,
  - dla rewidenta urządzeń wyciągowych w ruchu podziemnych zakładów górniczych,
  - dla sygnalisty szybowego w ruchu podziemnych zakładów górniczych,
  - dla maszynisty maszyn wyciągowych w ruchu podziemnych zakładów górniczych,
  - dla rewidentów urządzeń systemów łączności, alarmowania i kontroli stanu zagrożenia w ruchu podziemnych zakładów górniczych;
- minimalny wymiar czasu teorii i praktyki kursów specjalistycznych dla osób wykonujących czynności specjalistyczne w ruchu podziemnego zakładu górniczego.

2.11.1. Komisje powołane w celu wyjaśnienia przyczyn i okoliczności zaistniałych katastrof, niebezpiecznych zdarzeń i wypadków

Komisja do zbadania przyczyn i okoliczności wybuchu metanu oraz wypadku zbiorowego, zaistniałych w dniu 20 kwietnia 2022 r. w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A. KWK „Pniówek” w Pawłowicach

20 kwietnia 2022 r., w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A. KWK „Pniówek” w Pawłowicach, zaistniał wybuch metanu oraz wypadek zbiorowy (16 wypadków śmiertelnych, 7 wypadków ciężkich i 25 wypadków powodujących czasową niezdolność do pracy). W związku z tym zdarzeniem Prezes WUG, zarządzeniem nr 11 z dnia 22 kwietnia 2022 r., powołał Komisję, której zadania obejmują:

- analizę wybuchu metanu oraz wypadku zbiorowego, w szczególności w aspekcie przyczyny, przebiegu oraz rejonu objętego skutkami zdarzenia;
- ocenę akcji ratowniczej;
- ocenę działań podejmowanych przez przedsiębiorcę i kierownika ruchu zakładu górniczego dla zwalczania zagrożenia metanowego w rejonie miejsca zdarzenia;
- ocenę możliwości dalszego prowadzenia ruchu zakładu górniczego w rejonie miejsca zdarzenia;
- sporządzenie sprawozdania, zawierającego w szczególności:
  - ogólne dane o zaistniałym zdarzeniu oraz o osobach poszkodowanych,

- ogólną charakterystykę zakładu górniczego, w którym zaistniało zdarzenie,
- dane o prowadzonych robotach w rejonie zaistniałego zdarzenia, z określeniem warunków techniczno-ruchowych oraz występujących zagrożeń naturalnych,
- informacje o stosowanej profilaktyce zagrożeń występujących w rejonie zaistniałego zdarzenia,
- dane o przebiegu robót górniczych prowadzonych w miejscu zdarzenia przed jego zaistnieniem,
- przebieg i ocenę akcji ratowniczej,
- ustalenie przyczyn i okoliczności zaistniałego zdarzenia,
- wnioski Komisji, w tym propozycje zaleceń zmierzających do zapobieżenia podobnym zdarzeniom w przyszłości.

Przewodniczącym Komisji został I Wiceprezes WUG. Do składu Komisji powołane zostały osoby reprezentujące uczelnie i jednostki naukowo-badawcze (Akademię Górniczo-Hutniczą im. Stanisława Staszica w Krakowie, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Główny Instytut Górnictwa – Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Mechaniki Górotworu Polskiej Akademii Nauk), a także Zakładowy Społeczny Inspektor Pracy w KWK „Pniówek” w Pawłowicach oraz przedstawiciele: Państwowej Inspekcji Pracy, Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego S.A., KGHM Polska Miedź S.A. Oddział Jednostka Ratownictwa Górniczo-Hutniczego, Hlavní báňská záchranná stanice Ostrava, Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A., związków zawodowych oraz WUG i OUG w Rybniku. W posiedzeniach brali udział także przedstawiciele Prokuratury Okręgowej w Gliwicach i Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach oraz pełnomocnik rodzin poszkodowanych.

W roku 2023 Komisja kontynuowała swoją pracę. Odbyły się 2 posiedzenia, w trakcie których omawiano wyniki dotychczasowych ustaleń oraz planowane działania w ramach akcji ratowniczych, ukierunkowanych na odnalezienie 7 zaginionych pracowników, co nastąpiło ostatecznie 22 października 2023 r.

2.12. Inspirowanie i wspomaganie badań naukowych w górnictwie

W roku 2023 kontynuowano współpracę z Przewodniczącym Zespołu do spraw weryfikacji metod i sposobów prognozy stanu zagrożenia tąpnięciami w podziemnych zakładach górniczych, powstałego z inicjatywy Prezesa WUG po tąpnięciu i wypadku zbiorowym, zaistniałych 5 maja 2018 r. w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A. KWK „Borynia-Zofiówka-Jastrzębie” Ruch „Zofiówka” w Jastrzębiu-Zdroju.

Natomiast 21 czerwca 2023 r. podczas 46. posiedzenia Komisji Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie, prezes WUG nawiązał do spotkania z udziałem Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Aktywów Państwowych, pod hasłem „Poprawa bezpieczeństwa pracy w kopalniach 2030”, które odbyło się w dniu 17 kwietnia 2023 r. w Instytucie Techniki Górniczej KOMAG w Gliwicach. W trakcie tego spotkania m.in.:

- poruszono kwestie katastrof górniczych zaistniałych w 2022 r. w zakładach górniczych Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A., wskazując jednocześnie na potrzebę poszukiwania nowych technologii oraz rozwiązań organizacyjnych i technicznych, które powinny przyczynić się do minimalizacji zagrożeń i poprawy bezpieczeństwa w zakładach górniczych;
- uznano za konieczne podjęcie prac zmierzających do zdiagnozowania najistotniejszych zagadnień mogących przyczynić się do wzrostu bezpieczeństwa w górnictwie, skutkujących finalnie zainicjowaniem strategicznego projektu badawczego.

Prezes WUG wskazał, że został zobowiązany przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Aktywów Państwowych do podjęcia działań zmierzających do określenia obszarów zagadnień, których szczegółowa analiza pozwoli na sformułowanie podstaw do uruchomienia strategicznego projektu badawczego w kwestii poprawy bezpieczeństwa pracy w górnictwie. Podejmując to zadanie, Prezes WUG uznał, że najlepszą drogą do jego realizacji będzie poddanie przedmiotowej problematyki pod obrady Komisji Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie. Do składu tego gremium powołani są reprezentanci przedsiębiorców górniczych, wyższych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz strony społecznej, co daje gwarancję optymalnego rozpoznania obszarów wymagających poprawy bezpieczeństwa i przygotowania merytorycznie uzasadnionych propozycji rozwiązań w tym zakresie.

W trakcie posiedzenia Komisji powołano specjalny Zespół, którego zadaniem była realizacja zagadnień poruszanych na spotkaniu w siedzibie Instytutu Techniki Górniczej KOMAG, a także przedstawiono cztery obszary działalności przedsiębiorców wydobywających węgiel kamienny, które zostały poddane analizie przez wyodrębnione grupy robocze wspomnianego Zespołu. Zakres tematyczny będący przedmiotem prac Zespołu przedstawiono w rozdziale 2.11 Sprawozdania (w zakresie dotyczącym Komisji Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie).

W związku z przeprowadzonymi pomiarami drgań parasejsmicznych wywołanymi robotami strzałowymi wykonywanymi w odkrywkowym zakładzie górniczym „Kowala” OUG w Kielcach zainspirował przedsiębiorcę do sprawdzenia prawidłowości stosowanych rozwiązań technicznych związanych z wykonywaniem robót strzałowych w północnym i północno-wschodnim rejonie wyrobiska górniczego. W efekcie przedsiębiorca zmniejszył wielkość stosowanych ładunków wybuchowych o 20 proc. w stosunku do wielkości ustalonych przez rzeczoznawcę do spraw ruchu zakładu górniczego oraz zlecił jednostce zewnętrznej – Fundacji „Nauka i Tradycja Górnicze”

– przeprowadzenie pomiarów kontrolnych intensywności drgań parasejsmicznych wzbudzanych robotami strzałowymi w Kopalni „Kowala”. Działania te mogły przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa powszechnego, tj. budynków zlokalizowanych w sąsiedztwie zakładu górniczego „Kowala” oraz poprawy bezpieczeństwa w sąsiedztwie ruchu zakładu górniczego.

2.13. Stosowanie przez nadzór górniczy przyrządów pomiarowych

WUG zrealizował, w ramach programu priorytetowego pn.: „Program dla przedsięwzięć zmierzających do zmniejszenia uciążliwości wynikających z wydobywania kopalini i ich wzbogacania oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko procesów likwidacji zakładów górniczych oraz prac badawczych dla rozpoznania zasobów wód zaliczanych do kopalini”, 2 etapy zadania pn.: „Doposażenie organów nadzoru górniczego w sprzęt służący do monitorowania eksploatacji kopalini”. Od 2014 r. doposażanie urzędów górniczych w sprzęt znalazło się w nowym programie pn. „Geologia i górnictwo”, a od 2019 r. jest realizowane w ramach innych przedsięwzięć programu priorytetowego „Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalini”. W związku z dofinansowaniem wynikającym z zawartych z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej umów, w ostatnich latach dokonano zakupu łącznie 159 przyrządów kontrolno-pomiarowych, 11 licencji oprogramowania wspomagającego funkcjonowanie urządzeń GPS oraz 1 stacji roboczej PC. W celu zapewnienia właściwego ich stosowania opracowano i wdrożono „Zasady wykorzystania przyrządów kontrolno-pomiarowych zakupionych ze środków NFOŚiGW w Warszawie”.

Zgodnie z powyższymi zasadami, monitorowanymi przyrządami w 2023 r. wykonano ogółem 505 pomiarów i badań kontrolnych, stwierdzając 105 nieprawidłowości. Zakupione przyrządy kontrolno-pomiarowe pozwoliły na identyfikację i zapobieganie zagrożeniom dla środowiska w obszarach: nielegalna eksploatacja, naruszenia warunków eksploatacji (wysokość skarp i zboczy w wyrobiskach odkrywkowych). Umożliwiły także poprawę bezpieczeństwa pracy poprzez kontrolę parametrów aerologicznych panujących w podziemnych wyrobiskach górniczych, a także parametrów pracy maszyn i urządzeń mogących doprowadzić do awarii i katastrof wpływających na powierzchnię i pozostałe elementy środowiska.

2.14. Działalność związana z ustalaniem opłaty podwyższonej w związku z prowadzeniem nielegalnej eksploatacji albo innej działalności

Zgodnie z art. 140 ust. 1 i 2 pkt 2 Pgg, organy nadzoru górniczego są właściwe do ustalania opłaty podwyższonej w przypadku działalności wykonywanej bez wymaganej koncesji albo bez zatwierdzonego albo podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych, w zakresie niezastrzeżonym dla ministra właściwego do spraw środowiska.

Ponadto, organy nadzoru górniczego ustalają opłatę podwyższoną w przypadku naruszenia wymagań określonych w art. 4 ust. 1 i 2 Pgg, od których zależy możliwość wydobywania bez koncesji piasków i żwirów, przeznaczonych dla zaspokojenia potrzeb własnych osoby fizycznej, z nieruchomości stanowiących przedmiot jej prawa własności (użytkowania wieczystego), bez prawa rozporządzania wydobytą kopalinią, jeżeli jednocześnie wydobywanie będzie wykonywane bez użycia środków strzałowych, nie będzie większe niż 10 m³ w roku kalendarzowym oraz nie naruszy przeznaczenia nieruchomości.

W 2023 r. pozyskano 301 informacji o wykonywaniu działalności podlegającej opłacie podwyższonej, z czego 288 było przedmiotem zgłoszeń pochodzących z tzw. źródeł zewnętrznych, a 13 stanowiło tzw. informację własną, pozyskaną przez pracowników OUG. W przedmiotowym okresie dyrektorzy OUG skierowali 157 zawiadomień o wszczęciu postępowań w sprawach ustalania opłat podwyższonych do 189 stron. Wydano 96 decyzji ustalających 99 stronom opłaty podwyższone na łączną kwotę 30 313 515,42 zł.

W 2023 r. do Prezesa WUG wpłynęły odwołania od 55 decyzji ustalających opłaty podwyższone. W wyniku rozpatrzenia przedmiotowych odwołań, Prezes WUG wydał w tym okresie 46 decyzji, w tym: 29 utrzymujących w mocy decyzje organów I instancji ustalające opłaty podwyższone na łączną kwotę 7 735 080,77 zł, 11 decyzji uchylających decyzje organów I instancji i przekazujących sprawy do ponownego rozpatrzenia tym organom, 4 decyzje uchylające decyzje organów I instancji i ustalające opłaty podwyższone na łączną kwotę 3 831 940,20 zł oraz 2 decyzje uchylające decyzje organów I instancji i umarzające postępowania I instancji. W kwestii 2 odwołań od decyzji ustalających opłatę podwyższoną Prezes WUG stwierdził ich niedopuszczalność. Na dzień 31 grudnia 2023 r. prowadzonych było 8 postępowań z przedmiotowych odwołań od decyzji organów I instancji ustalających opłaty podwyższone.

Do dnia 31 grudnia 2023 r. wniesiono 15 skarg do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach na powyższe decyzje Prezesa WUG.

W tabelach 11 i 12 przedstawiono dane dotyczące postępowań prowadzonych w 2023 r. w I i II instancji przez organy nadzoru górniczego w sprawach z zakresu ustalania opłat podwyższonych (stan na 31 grudnia 2023 r.).

Tabela 11. Postępowania w sprawach z zakresu ustalania opłat podwyższonych prowadzone w 2023 r. w I instancji

Urząd górniczy	Informacje o wykonywaniu działalności podlegającej opłacie	Zawiadomienia o wszczęciu	Decyzje ustalające opłatę podwyższoną	Ustalone opłaty podwyższone ogółem (zł)
OUG w Gdańsku	41	18	19	7 251 132,60
OUG w Katowicach	14	8	5	448 768,00
OUG w Kielcach	43	13	11	416 346,00
OUG w Krakowie	23	24	19	7 645 221,00
OUG w Krośnie	10	9	4	107 698,00
OUG w Lublinie	40	18	10	4 605 666,02
OUG w Poznaniu	29	9	11	2 491 880,00
OUG w Rybniku	6	0	1	2 088 652,80
OUG w Warszawie	81	50	14	4 513 391,00
OUG we Wrocławiu	14	8	2	744 760,00
Razem	301	157	96	30 313 515,42

Tabela 12. Postępowania w sprawach z zakresu ustalania opłat podwyższonych prowadzone w 2023 r. w II instancji

Urząd górniczy	Liczba zaskarżonych decyzji	Opłaty ustalone zaskarżonymi decyzjami (zł)	Postępowania w toku	Decyzje utrzymujące w mocy	Decyzje uchylające i przekazujące do ponownego rozpatrzenia	Decyzje uchylające i ustalające opłatę podwyższoną	Decyzje uchylające i umarzające postępowanie pierwszej instancji	Skargi na decyzje do WSA
OUG w Gdańsku	12	7 131 277,00	3	8	—	—	1	4
OUG w Katowicach	2	110 246,00	1	1	—	—	—	—
OUG w Kielcach	5	152 838,00	—	5	—	—	—	4
OUG w Krakowie	15	6 816 899,55	1	6	2	4	1	2
OUG w Krośnie	3	82 899,00	—	3	—	—	—	2
OUG w Lublinie	5	4 785 203,80	1	2	2	—	—	1
OUG w Poznaniu	7	5 296 504,00	—	4	3	—	—	2
OUG w Rybniku	1	2 088 652,80	—	—	1	—	—	—
OUG w Warszawie	5	1 108 661,00	2	—	3	—	—	—
OUG we Wrocławiu	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	55	27 573 181,15	8	29	11	4	2	15

3. Działalność kontrolna Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych oraz kontrola wewnętrzna

3.1. Działalność kontrolna Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych

Działalność kontrolna w jednostkach podległych realizowana była przez Samodzielne Stanowisko do spraw Kontroli w oparciu o zatwierdzony przez Prezesa WUG „Plan kontroli na 2023 rok”, który zweryfikowano w odpowiedzi na wnioski dyrektorów OUG dotyczące terminów kontroli w poszczególnych jednostkach, jak również w związku z rozszerzeniem zakresu przedmiotowego kontroli w niektórych jednostkach. Plan kontroli został zrealizowany w całości.

Zasady działalności kontrolnej oparto o wymogi wynikające z ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224) oraz o „Standardy kontroli w administracji rządowej”, zatwierdzone 31 sierpnia 2017 r. przez Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, jak również akty wewnętrzne Prezesa WUG.

W roku 2023 przeprowadzono 10 kontroli planowych we wszystkich OUG.

W związku z wynikami kontroli, Prezes WUG kierował do dyrektorów OUG wystąpienia pokontrolne zawierające ocenę działalności oraz wnioski i zalecenia. Dyrektorzy OUG pisemnie informowali Prezesa WUG o podjętych działaniach w celu poprawy funkcjonowania podległych jednostek.

Ponadto w roku 2023 zostały przeprowadzone przez komórki WUG 3 kontrole w trybie uproszczonym. W przedmiotowym trybie skontrolowano OUG w Gdańsku, OUG w Krakowie i OUG w Krośnie.

3.2. Kontrola wewnętrzna w Wyższym Urzędzie Górniczym

W ramach realizacji „Planu kontroli na 2023 rok” Samodzielne Stanowisko do spraw Kontroli przeprowadziło kontrolę w trybie zwykłym w Departamencie Górnictwa.

W związku z wynikami kontroli, Prezes WUG skierował do dyrektora kontrolowanej komórki organizacyjnej WUG wystąpienie pokontrolne zawierające ocenę działalności oraz wnioski. Dyrektor departamentu pisemnie poinformował Prezesa WUG o podjętych działaniach w celu poprawy funkcjonowania tego departamentu.

4. Rozpatrywanie skarg, wniosków, petycji oraz interwencji

4.1. Skargi, wnioski, petycje oraz interwencje rozpatrywane przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego

W 2023 r. do WUG wpłynęło 8 skarg. Przedmiotem skarg było zaniedbanie lub nienależyte wykonywanie zadań przez dyrektorów OUG albo przez ich pracowników. We wszystkich przypadkach stwierdzono bezzasadność wniesionych skarg. Wszystkie skargi zostały rozpatrzone w ustawowym terminie, o którym mowa w art. 237 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775 i 803).

W 2023 r. do WUG nie wpłynął żaden wniosek.

W 2023 r. do WUG wpłynęły 2 petycje, z których na jedną udzielono odpowiedzi mającej charakter informacji i wyjaśnień, natomiast druga nie została rozpatrzona, z uwagi na niezuzupełnienie braków petycji.

W 2023 r. do WUG wpłynęło 110 interwencji, w związku z nieprawidłowościami w prowadzeniu działalności przedsiębiorców oraz innych podmiotów lub jednostek, podlegających nadzorowi i kontroli organów nadzoru

górniczego, w tym 6 interwencji przekazano do innych instytucji, zgodnie z właściwością rzeczową, a 81 takich spraw przekazano do załatwienia właściwemu miejscowo dyrektorowi OUG. Na 23 interwencje rozpatrzone bezpośrednio przez WUG, 2 sprawy, według stanu na 31 grudnia 2023 r., były w trakcie rozpoznawania. Nieprawidłowości zgłaszane przez interweniujących w 2023 r., związane z nieprzestrzeganiem przez przedsiębiorców przepisów stosowanych w ruchu zakładu górniczego:

- potwierdziły się w 6 sprawach;
- częściowo potwierdziły się w 4 sprawach;
- nie potwierdziły się w 11 sprawach.

4.2. Skargi, wnioski, petycje oraz interwencje rozpatrywane przez dyrektorów okręgowych urzędów górniczych

W 2023 r. do OUG wpłynęły 4 skargi, z czego 3 skargi przekazano do załatwienia innym organom zgodnie z ich właściwością. Skargę rozpatrzoną przez urząd górniczy uznano za zasadną.

W 2023 r. do OUG nie wpłynął żaden wniosek.

W 2023 r. do OUG wpłynęło 5 petycji, z czego 3 petycje przekazano do załatwienia innym organom zgodnie z ich właściwością, na jedną udzielono odpowiedzi mającej charakter informacji i wyjaśnień, natomiast druga nie została rozpatrzona, z uwagi na niezpełnienie braków petycji.

W 2023 r. do OUG wpłynęło 189 interwencji, których przedmiotem była działalność przedsiębiorców oraz innych podmiotów lub jednostek, podlegających nadzorowi i kontroli organów nadzoru górniczego, przy czym 4 interwencje przekazano do innych organów zgodnie z ich właściwością. 4 sprawy, według stanu na 31 grudnia 2023 r., były w trakcie rozpoznawania.

Analiza spraw załatwionych przez dyrektorów OUG w 2023 r., związanych z rozpatrywaniem interwencji, wskazuje, że zgłoszone w nich nieprawidłowości w związku z nieprzestrzeganiem przez przedsiębiorców przepisów stosowanych w ruchu zakładu górniczego:

- potwierdziły się w 46 sprawach;
- częściowo potwierdziły się w 26 sprawach;
- nie potwierdziły się w 109 sprawach.

Zbiorcze zestawienie obejmujące WUG i OUG przedstawiono w tabeli 13.

Tabela 13. Zbiorcze zestawienie skarg, wniosków, petycji oraz interwencji, które wpłynęły do Wyższego Urzędu Górniczego i okręgowych urzędów górniczych w 2023 r.

Urząd górniczy	Skargi i wnioski	Petycje	Interwencje
OUG w Gdańsku	0	0	11
OUG w Katowicach	0	2	29
OUG w Kielcach	3	0	27
OUG w Krakowie	0	3	12
OUG w Krośnie	0	0	4
OUG w Lublinie	1	0	5
OUG w Poznaniu	0	0	7
OUG w Rybniku	0	0	44
OUG w Warszawie	0	0	18
OUG we Wrocławiu	0	0	32
WUG	8	2	110
Razem	12	7	299

5. Reprezentowanie Skarbu Państwa w sprawach z tytułu szkód wyrządzonych ruchem zakładu górniczego

Zgodnie z art. 146 ust. 4 Pgg, w razie braku przedsiębiorcy odpowiedzialnego za szkodę związaną z działalnością górniczą albo jego następcy prawnego roszczenia o naprawę szkody przysługują przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez właściwy miejscowo organ nadzoru górniczego.

Do dnia 31 grudnia 2023 r. do dyrektorów OUG, będących reprezentantami Skarbu Państwa w sprawach o roszczenia z art. 146 ust. 4 Pgg, wpłynęło 5 spraw o naprawę szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego. We wszystkich przypadkach dyrektorzy OUG, wyjaśniając kwestie odpowiedzialności Skarbu Państwa, odmówili zawarcia ugody.

Przed sądem powszechnym toczą się 3 sprawy z udziałem dyrektora OUG oraz 8 spraw z udziałem Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – zastępującej dyrektora OUG. W 1 sprawie, na podstawie prawomocnego wyroku, Skarb Państwa realizuje prace związane z naprawieniem szkody.

6. Działalność legislacyjna

W 2023 r. Prezes WUG brał aktywny udział w pracach legislacyjnych. Prezes WUG i jego przedstawiciele uczestniczyli w pracach nad ustawą z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw, zarówno w komisjach sejmowych, jak i na posiedzeniach plenarnych Sejmu obok Ministra Aktywów Państwowych. Dzięki współpracy Prezesa WUG z Ministrem Aktywów Państwowych oraz Ministrem Klimatu i Środowiska, w ustawie przyjęto, by kwalifikacje, jakie są obowiązkowe posiadać wszystkie osoby wykonujące czynności w kierownictwie, wyższym dozorcze lub dozorcze ruchu zakładu górniczego lub zakładu, były określone ustawowo. Stanowi to powrót do sprawdzonych już rozwiązań i przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego i pracowników zakładów górniczych. Uchwalenie tej ustawy stanowiło zwieńczenie prac nad projektem opracowywanym przez Ministra Klimatu i Środowiska (UD280 w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów). W ustawie uwzględniono propozycje zgłoszone przez Prezesa WUG w obszarach:

- działalności górniczej i koncesjonowania w zakresie:
  - drążenia tuneli – usunięto zwrot „z zastosowaniem techniki górniczej”, bowiem każde drążenie tuneli jest wykonywane ze stosowaniem techniki górniczej,
  - udziału organów nadzoru górniczego w udzielaniu i stwierdzaniu wygaśnięcia koncesji udzielanych przez starostę, przez przyznanie organom nadzoru górniczego kompetencji do:
    - opiniowania tej koncesji w zakresie sposobu prowadzenia ruchu zakładu górniczego oraz sposobu likwidacji zakładu górniczego,
    - uzgadniania decyzji stwierdzającej wygaśnięcie tej koncesji co do zakresu i sposobu wykonania obowiązków dotyczących ochrony środowiska i likwidacji zakładu górniczego,
  - opiniowania przez organy nadzoru górniczego projektu zagospodarowania złoża – przez rozszerzenie kompetencji na wszystkie złoża (z wyłączeniem złóż węglowodorów; w przypadku koncesji udzielanej przez starostę pzz nie sporządza się) oraz przeniesienie na etap postępowań w sprawie udzielenia koncesji na wydobywanie kopaliny ze złóż (opiniowanie dla organu koncesyjnego, a nie przedsiębiorcy),
  - wykonywania wkopów i otworów wiertniczych w celu wykonywania ujęć wód podziemnych na potrzeby poboru wód podziemnych;
- przeciwdziałania działalności wykonywanej bez wymaganej koncesji albo bez zatwierdzonego albo podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych, w tym przez wzmocnienie kompetencji organów nadzoru górniczego oraz:
  - ustanowienie solidarnej odpowiedzialności podmiotów, które prowadzą działalność bez wymaganej koncesji albo bez zatwierdzonego albo podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych, za wniesienie opłaty podwyższonej, ustalonej przez m.in. organy nadzoru górniczego stosownie do art. 140 Pgg,
  - ustalenie 10-letniego terminu przedawnienia – zamiast 5 lat – od końca roku, w którym nastąpiło zdarzenie uzasadniające wydanie decyzji w sprawie ustalenia opłaty podwyższonej;

- kwalifikacji górniczych – powrót do sprawdzonych rozwiązań, obowiązujących przed dniem wejścia w życie Pgg, tj.:
  - ustalenie, że wszystkie osoby wykonujące czynności w kierownictwie, wyższym dozorze lub dozorze ruchu zakładu górniczego lub zakładu są obowiązane posiadać kwalifikacje określone w Pgg,
  - stwierdzenie posiadania tych kwalifikacji przez organ nadzoru górniczego po przeprowadzeniu egzaminu, w drodze świadectwa, ważnego na terenie całego kraju (szczegółowe wymagania dotyczące kwalifikacji będą określone w procedowanym rozporządzeniu Ministra Przemysłu w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego),
  - ustalenie w Pgg zamkniętego katalogu czynności wykonywanych w poszczególnych działach ruchu i w specjalnościach w dozorze ruchu zakładów górniczych lub zakładów,
  - przyznanie organom nadzoru górniczego kompetencji do uznawania dotychczasowej praktyki kandydata za praktykę wymaganą przepisami Pgg;
- szkoleń w górnictwie – doprecyzowanie regulacji Pgg dotyczących szkoleń w górnictwie w celu zwiększenia bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przeciwdziałania zagrożeniom występującym w ruchu zakładów górniczych, przez przyznanie organom nadzoru górniczego kompetencji do:
  - stwierdzania, w drodze decyzji, posiadania kadry oraz środków umożliwiających prowadzenie szkoleń przez tego, kto trudni się szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego,
  - sprawdzania, czy w szczegółowym programie kursu specjalistycznego uwzględniono zagrożenia występujące w ruchu zakładu górniczego,
  - odmowy, w drodze decyzji, zatwierdzenia szczegółowego programu kursu specjalistycznego, jeśli nie zapewnia przekazania osobom szkolonym niezbędnych informacji dotyczących prawidłowego wykonywania czynności w ruchu zakładu górniczego;
- sankcje i kary – przyznanie organom nadzoru górniczego:
  - kompetencji do nałożenia, w drodze decyzji, kary pieniężnej na tego, kto uniemożliwia wykonywanie nadzoru i kontroli upoważnionym pracownikom tego organu lub utrudnia im wykonywanie kontroli,
  - kompetencji do wystąpienia z wnioskiem do sądu o ukaranie karą grzywny na tego, kto bez decyzji organu nadzoru górniczego stwierdzającej posiadanie kadry oraz środków umożliwiających prowadzenie szkoleń lub zatwierdzającej program szkolenia trudni się szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu;
  - uprawnień (w sprawach o wykroczenia, o których mowa w dziale XI Pgg) oskarżyciela publicznego wprost w przepisach Pgg.

Ponadto, dzięki zmianie ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1047, z późn. zm.), umożliwiono organom nadzoru górniczego uzyskanie informacji z centralnej ewidencji pojazdów o danych pojazdu, którym jest wywożona wydobyta nielegalnie kopalina.

Większość zmian wprowadzonych ustawą weszła w życie z dniem 28 października 2023 r., pozostałe zaczęły obowiązywać z dniem 1 stycznia 2024 r.

W związku z powyższą zmianą, w 2023 r. Prezes WUG, na podstawie upoważnienia, rozpoczął proces uzgodnień, konsultacji publicznych i opiniowania projektu rozporządzenia Ministra Aktywów Państwowych (aktualnie: Ministra Przemysłu) w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego, w nowym brzmieniu, dostosowanym do zmian wprowadzonych ustawą z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw.

W związku z powierzeniem od dnia 13 grudnia 2023 r. kierowania działem administracji rządowej – gospodarka złożami kopalin Ministrowi Przemysłu, będzie on organem właściwym do wydania rozporządzenia. Dalsze prace nad projektem rozporządzenia, w tym zorganizowanie konferencji uzgodnieniowej, zostały zaplanowane na rok 2024. Ponadto, nadal trwają prace nad projektem rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wyrobów dopuszczanych do stosowania w zakładach górniczych.

Prezes WUG opiniował w roku 2023 21 aktów prawnych, przedstawionych mu bezpośrednio lub za pośrednictwem Ministra Aktywów Państwowych, w tym aktów prawa Unii Europejskiej, w szczególności projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie redukcji emisji metanu w sektorze energetycznym oraz zmieniającego rozporządzenie (UE) 2019/942. Ponadto, Prezes WUG przekazał Ministrowi Aktywów Państwowych propozycję zmian rozporządzenia Ministra Energii z dnia 16 marca 2017 r. w sprawie ratownictwa górniczego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1418), opracowaną przez Zespół doradczo-opiniodawczy do spraw ratownictwa górniczego w sektorze górnictwa węgla kamiennego, powołany przez Prezesa WUG.

Prezes WUG w ubiegłym roku kontynuował współpracę z Koordynatorem systemu uznawania kwalifikacji zawodowych w zawodach regulowanych i działalnościach regulowanych w Rzeczypospolitej Polskiej, jak również był reprezentowany w pracach Zespołu do współpracy przy realizacji zadań związanych z koordynacją systemu uznawania kwalifikacji zawodowych do wykonywania zawodów regulowanych oraz do podejmowania lub wykonywania działalności regulowanych w Rzeczypospolitej Polskiej. W ramach tej współpracy, została zaktualizowana

lista górniczych zawodów regulowanych, objętych procedurą wstępnej oceny tzw. prior check, w tym o ratownika górniczego oraz mechanika sprzętu ratowniczego, w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 marca 2023 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie wykazu zawodów regulowanych i działalności regulowanych, przy wykonywaniu których usługodawca posiada bezpośredni wpływ na zdrowie lub bezpieczeństwo publiczne, w przypadku których można wszcząć postępowanie w sprawie uznania kwalifikacji (Dz. U. poz. 674), które w zakresie swej regulacji wdraża dyrektywę 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz. Urz. UE L 255 z 30.09.2005, str. 22, z późn. zm.).

7. Współpraca z instytucjami publicznymi i przedsiębiorstwami

Jedną z podstawowych form współpracy organów nadzoru górniczego, organów samorządu terytorialnego i przedsiębiorców górniczych jest działalność zespołów porozumiewawczych do spraw oceny i koordynacji eksploatacji górniczej pod terenami miast i gmin. Stanowią one platformę dyskusji sprzyjającej współpracy i porozumieniu dla realizacji zasad zrównoważonego rozwoju na obszarach gmin górniczych. Sprzyjają działaniom mającym na celu integrowanie celów związanych z: ochroną środowiska, wykonywaniem działalności określonej w koncesjach, rozwojem gmin oraz zaspokajaniem potrzeb społeczności lokalnej, w tym minimalizacją i terminowym naprawianiem szkód spowodowanych ruchem zakładów górniczych. Ważnym celem posiedzeń zespołów porozumiewawczych, w których obok pracowników inspekcyjno-technicznych urzędów górniczych zasiadają przedstawiciele samorządów i przedsiębiorców górniczych, jest kształtowanie niekonfliktowych warunków prowadzenia eksploatacji górniczej pod terenami gmin górniczych oraz właściwa koordynacja prac projektowych, profilaktycznych i naprawczych. W razie potrzeby w pracach zespołów mogą uczestniczyć specjaliści z jednostek naukowo-badawczych z zakresu górnictwa, prognozowania wpływów eksploatacji górniczej, interpretacji wyników obserwacji geodezyjnych, interpretacji wyników monitoringu drgań gruntu, budownictwa oraz dziedzin pokrewnych.

W 2023 r. obradowało 16 zespołów porozumiewawczych, które odbyły łącznie 28 posiedzeń. Łącznie powołanych jest 20 zespołów porozumiewawczych do spraw oceny lub koordynacji eksploatacji górniczej. W trakcie posiedzeń przedstawiciele kopalń referują dokonaną eksploatację górniczą w aspekcie jej wpływu na powierzchnię terenu oraz omawiają zamierzenia eksploatacyjne na najbliższe dwa kwartały, przedstawiając prognozę ich wpływu na obiekty powierzchniowe i infrastrukturę techniczną. Przedstawiany jest zakres i stan realizacji napraw szkód spowodowanych ruchem zakładów górniczych. W 2023 r., podobnie jak w latach poprzednich, dominującym tematem były wstrząsy pochodzenia górniczego w kontekście ich wpływu na ludzi i obiekty budowlane, oraz wpływ eksploatacji górniczej na zmianę stosunków wodnych na powierzchni terenu. W trakcie dyskusji formułowane są wnioski, których realizacja jest omawiana na kolejnych posiedzeniach.

W ramach współpracy z innymi organami administracji uczestniczono w 2 posiedzeniach Komisji Dokumentacji Hydrogeologicznych i 4 posiedzeniach Komisji Zasobów Kopalin w Ministerstwie Klimatu i Środowiska, dotyczących opiniowania dokumentacji hydrogeologicznych zakładów górniczych i dokumentacji geologicznych złóż kopalin.

W 2023 r., na podstawie informacji uzyskiwanych od przedsiębiorców za pośrednictwem OUG, opracowano i przekazano do Głównego Urzędu Statystycznego dane dotyczące rekultywacji i zagospodarowania terenów przekształconych działalnością górniczą w 2022 r., objęte „Programem badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2022”. Ponadto, w 2023 r. zaopiniowano 2 wnioski w sprawie uzyskania rejestracji w krajowym systemie ekozarządzania i audytu (EMAS).

W ramach porozumienia o współdziałaniu, zawartego 14 grudnia 2022 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska a Prezesem Wyższego Urzędu Górniczego, dyrektorzy OUG kontynuowali współpracę z właściwymi miejscowo wojewódzkimi inspektorami ochrony środowiska. W 2023 r. zorganizowano 14 spotkań, na których omawiano bieżące problemy i zasady współpracy. Przedstawiciele OUG uczestniczyli również w zorganizowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska akcji „Wyrobiska 2023”. Przeprowadzenie, przez pracowników OUG i wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska, skoordynowanych kontroli wyrobisk górniczych miało na celu sprawdzenie zgodności prowadzonych robót z decyzjami zezwalającymi na przetwarzanie odpadów w procesie odzysku, polegającym na wypełnieniu wyrobisk poeksploatacyjnych. W szczególności pozwoliło to na weryfikację rodzajów odpadów deponowanych na terenie rekultywowanych wyrobisk. W ramach akcji pracownicy inspekcyjno-techniczni OUG skontrolowali 19 zakładów górniczych (czynnych lub będących w likwidacji). Nieprawidłowości związane z kompetencjami nadzoru górniczego stwierdzono w 9 przypadkach.

Ponadto urzędy górnicze współpracowały z:

- Urzędem Dozoru Technicznego, zgodnie z porozumieniem zawartym w dniu 10 maja 2022 r. pomiędzy Urzędem Dozoru Technicznego a Skarbem Państwa – Wyższym Urzędem Górniczym, na szczeblu: centralnym – pomiędzy Prezesem UDT a Prezesem WUG oraz terenowym – pomiędzy dyrektorami oddziałów UDT a dyrektorami OUG;

- Centralnym Instytutem Ochrony Pracy – Państwowym Instytutem Badawczym; współpraca dotyczyła m.in. organizacji VII edycji ogólnopolskiego konkursu fotograficznego i filmowego „O!ZNAKI PRACY”, który był organizowany w ramach działań na rzecz wykorzystania różnorodnych form artystycznego przekazu w upowszechnianiu problematyki bezpieczeństwa i ochrony zdrowia człowieka w środowisku pracy i nauki oraz uczestnictwa w Komisji Konkursowej 49. edycji Ogólnopolskiego Konkursu Poprawy Warunków Pracy;
- Polskim Komitetem Normalizacyjnym poprzez udział przedstawicieli w pracach Komitetów Technicznych;
- Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, współorganizując warsztaty szkoleniowe na temat: „Działania edukacyjne na rzecz skutecznej poprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników”, które odbyły się w dniach 9–10 maja 2023 r. w Zawierciu.

Przedstawiciele WUG uczestniczyli również w seminariach poświęconych realizacji VI etapu programu wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”, podczas których zaprezentowano osiągnięte w 2023 r. wyniki zadań i projektów, oraz w posiedzeniach Międzyresortowej Komisji do Spraw Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń i Natężeń Czynników Szkodliwych dla Zdrowia w Środowisku Pracy, powołanej przez Prezesa Rady Ministrów.

W ramach wymiany dobrych praktyk i wiedzy w zakresie bezpieczeństwa pracy WUG m.in. był współorganizatorem XII Forum Zakładowych Społecznych Inspektorów Pracy, które odbyło się w dniach od 27–29 września 2023 r. w Bystrej.

WUG był również, przy współdziałaniu Zarządu Głównego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa, Okręgowego Inspektoratu Pracy w Katowicach oraz Głównego Instytutu Górnictwa – Państwowego Instytutu Badawczego, organizatorem XXIII Konferencji „Problemy Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Polskim Górnictwie”, która odbyła się w dniach 30–31 marca 2023 r. w Zawierciu. Konferencja stanowiła kontynuację cyklu spotkań w temacie działań podejmowanych dla poprawy stanu bezpieczeństwa pracy osób zatrudnionych w zakładach górniczych.

Prezes WUG w roku 2023 objął patronatem honorowym 27 przedsięwzięć oraz przyjął zaproszenie do prac w 10 komitetach honorowych konferencji oraz 1 komitecie naukowym. Patronaty honorowe Prezesa WUG są udzielane instytucjom i przedsięwzięciom związanym z branżą oraz tematyką górniczą i otokogórnictwem, takim jak np. konferencje, seminaria i zjazdy.

Przedstawiciele urzędów górniczych uczestniczyli w roku 2023 w wielu konferencjach i sympozjach oraz seminariach naukowo-technicznych o szeroko rozumianej tematyce górniczej. Wśród nich należy odnotować przede wszystkim takie wydarzenia jak:

- warsztaty „Górnictwo w XXI wieku”, które odbyły się w dniach 10–11 maja 2023 r. w Ostrawie, organizowane przez Akademię věd České republiky (Akademię Nauk Republiki Czeskiej); pracownicy WUG zaprezentowali tam referat pt. „Aktywne metody zwalczania zagrożenia łąpaniami stosowane w polskich kopalniach węgla kamiennego”;
- kolejną edycję konferencji „Akademia Obudowy”, która odbyła się w dniach 16–17 maja w 2023 r. w Szczyrku; w ramach sesji naukowych pracownicy WUG zaprezentowali referat pt. „Stan prawny w zakresie doboru obudowy i zagrożenia zawałowego oraz aktualny stan tego zagrożenia”;
- X edycję Szkoły Górnictwa Odkrywkowego, organizowaną przez Akademię Górniczo-Hutniczą im. Stanisława Staszica w Krakowie wraz z Fundacją „Nauka i Tradycje Górnicze”, która odbyła się w dniach 4–6 września 2023 r. w Wiśle; w ramach sesji naukowych przedstawiciel WUG zaprezentował referat pt. „Progres... a może konieczność weryfikacji działań zapobiegawczych”;
- XI edycję sympozjum techniczno-naukowego dla służb łączności i geofizyki zakładów górniczych, organizowanego przez GAWOS Szkolenia i Doradztwo sp. z o.o., które odbyło się w dniach 15–16 września 2023 r. w Zawierciu; w ramach sesji naukowych pracownicy WUG zaprezentowali referat pt. „Okoliczności oraz przyczyny łąpania i wypadku zbiorowego zaistniałego w dniu 23 kwietnia 2022 r. w JSW S.A. KWK „Borynia-Zofiówka” Ruch „Zofiówka” w Jastrzębiu-Zdroju w świetle wyników metod prognozy oraz oceny potencjalnego i rzeczywistego stanu zagrożenia łąpaniami, w tym prowadzonych analiz geofizycznych”;
- XIII edycję konferencji naukowo-technicznej pt. „Bezpieczeństwo Robót Strzałowych”, która odbyła się w dniach 4–6 października 2023 r. w Ustroniu, organizowanej przez Główny Instytut Górnictwa – Państwowy Instytut Badawczy; w ramach sesji naukowych pracownicy WUG zaprezentowali referat pt. „Bezpieczeństwo robót strzałowych w aspekcie niebezpiecznych zdarzeń zaistniałych w zakładach górniczych w latach 2020–2022”;
- kolejną edycję konferencji naukowo-technicznej „Zasady bezpiecznego stosowania materiałów wybuchowych”, organizowanej przez NITROERG S.A., która odbyła się w dniach 9–10 listopada 2023 r. w Wiśle; w ramach sesji naukowych pracownicy WUG zaprezentowali referat na temat zasad bezpieczeństwa i wypadkowości podczas używania materiałów wybuchowych w zakładach górniczych;
- XXX edycję Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Technicznej z serii Górnicze Zagrożenia Naturalne, organizowanej przez Główny Instytut Górnictwa – Państwowy Instytut Badawczy wraz z Jastrzębską Spółką Węglową S.A., która odbyła się w dniach 14–16 listopada 2023 r. w Wiśle; w ramach sesji nauko-

wych pracownicy WUG zaprezentowali referaty pt. „Wybrane czynniki zagrożenia geogazodynamicznego w wyrobisku korytarzowym – studium przypadków” oraz „Stosowanie odstępów od niektórych przepisów regulujących ruch podziemnych zakładów górniczych dotyczących profilaktyki zagrożenia tąpnięciami w kopalniach węgla kamiennego – uwarunkowania, przykłady”.

8. Współpraca z zagranicą

W roku 2023 odbyło się 15 wyjazdów służbowych poza granice kraju, w których uczestniczyli pracownicy urzędów górniczych. Wyjazdy odbywały się na podstawie zaproszeń ze strony instytucji, z którymi prowadzona jest wieloletnia współpraca.

Jak co roku przedstawiciele nadzoru górniczego wzięli udział w dwóch spotkaniach ze stroną czeską w ramach Stałego Zespołu Roboczego Szkód Górniczych Dwustronnej Międzyrządowej Komisji do spraw współpracy przy eksploatacji złóż węgla kamiennego w rejonie wspólnej polsko-czeskiej granicy państwowej (DMK), które tym razem odbywały się w miejscowości Stonava. Dodatkowo Zastępca Dyrektora OUG w Rybniku wzięł udział w Międzyrządowych Konsultacjach Transgranicznych dotyczących przedsięwzięcia pn. „Kontynuacja działalności wydobywczej OKD, a.s. CSM, w okresie 2024 r. – zakończenie działalności wydobywczej”. Rozmowy grup ekspertów z czeskich i polskich instytucji dotyczyły m.in. kwestii oddziaływania zakładów górniczych na stan wód podziemnych i powierzchniowych.

W styczniu roku 2023 Prezes WUG, I Wiceprezes WUG oraz Dyrektor Departamentu Górnictwa i jego Zastępca, wzięli udział w uroczystościach nadania przez czeski nadzór górniczy odznaczeń zasłużonych dla górnictwa im. Jiřího Agricoli. Uroczystości odbyły się w siedzibie Czeskiego Urzędu Górniczego w Pradze.

Również w Czechach odbyły się dwudniowe warsztaty pn. „Górnictwo w XXI wieku”, organizowane przez Instytut Geoniki Czeskiej Akademii Nauk w Ostrawie. W warsztatach udział wzięli: I Wiceprezes WUG oraz Zastępca Dyrektora Departamentu Górnictwa. Tematyka warsztatów dotyczyła problematyki wydobywania surowców mineralnych oraz kwestii związanych z zakończeniem działalności górniczej, zastosowania nowych technologii i innowacji w górnictwie oraz szeroko pojętej profilaktyki i zwalczania zagrożeń w sektorze górniczym.

Z kolei na zaproszenie Słowackiego Urzędu Górniczego w obchodach Dnia Górników, Hutników, Geologów i Naftowców „Salamander 2023” wzięli udział: I Wiceprezes WUG oraz pracownik Departamentu Górnictwa.

We wrześniu 2023 r. odbyło się w Pradze 27. Spotkanie Szefów Europejskich Urzędów Górniczych, którego organizatorem był Czeski Urząd Górniczy. Tematem przewodnim spotkania było omówienie roli i kompetencji organów nadzoru górniczego w poszczególnych krajach europejskich. WUG reprezentowany był przez Prezesa, I Wiceprezesa, Dyrektora Departamentu Prawnego oraz Zastępcę Dyrektora Departamentu Górnictwa. Oprócz tego udział w nim wzięli przedstawiciele organów nadzoru górniczego z Austrii, Estonii, Finlandii, Niemiec (w tym Saksonii i Brandenburgii), Rumunii, Serbii, Słowacji, Słowenii, Węgier i Wielkiej Brytanii. Uczestnicy tradycyjnie na zakończenie spotkania podpisali Memorandum, w którym tym razem zobligowali się do współpracy w zakresie bezpieczeństwa surowcowego oraz zrównoważonego wykorzystania kopaliny w Europie.

W ciągu ubiegłego roku odbyły się również spotkania organizowane przez Komisję Europejską, w których udział brali pracownicy Departamentu Energomechanicznego oraz przedstawiciele organów nadzoru rynku poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej. Były to:

- 50. oraz 51. posiedzenie Grupy Współpracy Administracyjnej ADCO, działającej w ramach dyrektywy odnoszącej się do udostępniania na rynku sprzętu elektrycznego przewidzianego do stosowania w określonych granicach napięcia 2014/35/UE (LVD AdCo Group);
- 11. posiedzenie Grupy Współpracy Administracyjnej CIVEX ADCO, działającej w ramach dyrektywy odnoszącej się do udostępniania na rynku i kontroli materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego 2014/28/EU;
- 36. posiedzenie Grupy Współpracy Administracyjnej ATEX ADCO, działającej w ramach dyrektywy harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej 2014/34/UE;
- posiedzenie Stałej Grupy Roboczej do spraw Górnictwa i innych Gałęzi Przemysłu Wydobywczego, działającej w ramach Komitetu Doradczego do spraw Bezpieczeństwa i Zdrowia w Miejscu Pracy – obowiązki zastępcy przewodniczącego pełnił wówczas Zastępca Dyrektora Departamentu Energomechanicznego;
- spotkania Grupy Współpracy Administracyjnej MD ADCO, działającej w ramach dyrektyw w sprawie maszyn 2006/42/WE, które odbyły się kolejno w Szwecji i w Hiszpanii.

Z kolei pracownicy Departamentu Ochrony Środowiska i Gospodarki Złóżem uczestniczyli w pracach komitetu do spraw dostosowania do postępu naukowego i technicznego dyrektywy 2006/21/WE w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego, działającego przy Komisji Europejskiej. Brali także

udział w końcowym etapie prac powołanej przez Dyрекcję Generalną do spraw Środowiska (DG ENV) Technicznej Grupy Doradczej (TAG-RM) w sprawie opracowania wytycznych dotyczących najlepszych praktyk w zarządzaniu ryzykiem w sektorze wydobywczym. Uczestniczyli też w przeprowadzonych w dniach 24–25 kwietnia 2023 r. międzyrządowych konsultacjach on-line w ramach Grupy Wschodnioeuropejskiej, dotyczących rezolucji UNEA 5/12 w sprawie środowiskowych aspektów zarządzania minerałami i metalami. Na kolejnym etapie prac monitorowano wypracowanie projektu stanowiska Unii Europejskiej i państw członkowskich w sprawie tej rezolucji.

9. Działalność informacyjna i wydawnicza

Urzędy górnicze jako jednostki administracji publicznej obowiązane są do zapewnienia obywatelom dostępu do informacji publicznej. To prawo obywatelskie realizowane jest w pierwszym rzędzie poprzez BIP – system stron internetowych służący powszechnemu i bezpłatnemu dostępowi do informacji publicznej.

Strony BIP WUG i OUG były aktualizowane m.in. w zakresie:

- stanu przyjmowanych spraw;
- stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie;
- liczby przeprowadzonych kontroli;
- działalności kontrolnej urzędów górniczych;
- majątku będącego w dyspozycji urzędów górniczych.

W roku 2023, podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej informacji publikowanych było w serwisie internetowym WUG. W dziale „Aktualności” informowano o bieżącej działalności urzędów górniczych w całej Polsce.

W roku 2023 wydano 12 numerów miesięcznika WUG „Bezpieczeństwo Pracy i Ochrona Środowiska w Górnictwie”. Opublikowano w nich 154 artykuły, w tym 37 artykułów naukowo-technicznych oraz 25 artykułów historycznych. Spośród artykułów naukowo-technicznych 26 przygotowali pracownicy urzędów górniczych.

Na początku roku 2023 wydano również numer specjalny miesięcznika, w którym m.in. podsumowano przebieg obchodów 100-lecia istnienia urzędów nadzoru górniczego w niepodległej Polsce.

Tak jak w latach poprzednich, czasopismo składało się z trzech części. Część pierwsza zawierała artykuły o charakterze naukowym i technicznym. Część drugą zajmowały stałe rubryki, tj.: opisy wypadków (z załączoną tabelą wypadkowości w górnictwie), normalizacja, kronika, przegląd aktów normatywnych, wiadomości ze świata, a także zestawienie dopuszczeń Prezesa WUG do stosowania niektórych wyrobów w zakładach górniczych. Trzecia część miesięcznika dotyczyła historii i współczesności górnictwa oraz pasji ludzi związanych z górnictwem. Kontynuowany był cykl poświęcony ewolucji regulacji prawnych dotyczących badania przyczyn i okoliczności wypadków oraz innych zdarzeń zaistniałych w zakładach górniczych.

W roku 2023 nakład miesięcznika wynosił 340 egzemplarzy miesięcznie. W ramach prenumeraty rozprawdzono w ciągu roku 2 412 płatnych egzemplarzy miesięcznika. Około 600 z nich rozdysponowano w WUG i OUG. Ponadto pismo wysyłano do pracowników naukowych (w tym członków Rady Programowej miesięcznika), bibliotek naukowych, muzeów, central związkowych, urzędów administracji państwowej, władz województwa śląskiego, Państwowej Inspekcji Pracy, Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego S.A., Górnictwej Izby Przemysłowo-Handlowej, spółek wydawniczych współpracujących z miesięcznikiem oraz autorów publikacji. Wysyłka krajowa obejmowała średnio 60 bezpłatnych egzemplarzy miesięcznie.

10. Zatrudnienie w urzędach górniczych

Według stanu na 31 grudnia 2023 r., w WUG były zatrudnione 183 osoby, w tym:

- 25 osób na stanowiskach kierowniczych;
- 64 pracowników inspekcyjno-technicznych;
- 62 pracowników merytorycznych;
- 16 pracowników do spraw obsługi sekretariatów i administracji;
- 5 kierowców;
- 11 pracowników obsługi i dyspozytorów.

W OUG, według stanu na 31 grudnia 2023 r., były zatrudnione 283 osoby, w tym:

- 27 osób kierownictwa;
- 177 pracowników inspekcyjno-technicznych;
- 28 pracowników merytorycznych;
- 38 pracowników do spraw obsługi sekretariatów i administracji;
- 11 kierowców;
- 2 pracowników obsługi.

Fluktuacja kadr w 2023 r. objęła łącznie 74 osoby, z tego:

- nawiązano stosunek pracy z 11 osobami w WUG, a w OUG z 28 osobami;
- rozwiązano stosunek pracy w WUG z 12 osobami, a w OUG z 21 osobami;
- 2 osoby przeniesiono do pracy w innym urzędzie górniczym.

11. Realizacja budżetu Wyższego Urzędu Górniczego

WUG stanowił w roku 2023 część 60 budżetu państwa i był sklasyfikowany w działach:

- 750 – Administracja publiczna, obejmującym:
  - rozdział 75001 Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej, tj. WUG;
  - rozdział 75007 Jednostki terenowe podległe naczelnym i centralnym organom administracji rządowej, tj. OUG;

oraz

- 100 – Górnictwo i kopalnictwo, obejmującym:
  - rozdział 10095 Pozostała działalność.

Wszystkie wydatki sklasyfikowane w wyżej wymienionych rozdziałach finansowane były wyłącznie z budżetu państwa. WUG był jedynym dysponentem środków budżetowych.

Wykonanie budżetu w roku 2023 w zakresie dochodów i wydatków w wielkościach zbiorczych przedstawiono w tabelach 14 i 15.

Tabela 14. Dochody budżetowe Wyższego Urzędu Górniczego w 2023 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa	Budżet po zmianach	Wykonanie	4:3 %
1	2	3	4	5
Część 60 – ogółem	650	650	612	94,2
Dział 750 Administracja publiczna	650	650	612	94,2

Dominującą pozycję w dochodach budżetowych (66,8%) stanowiły opłaty wnoszone przez osoby ubiegające się o stwierdzenie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego.

Opłaty związane ze stwierdzaniem kwalifikacji (tj. opłata egzaminacyjna wraz z opłatą za wydanie świadectwa stwierdzającego kwalifikacje), zgodnie z art. 66 Pgg, w 2023 r. wynosiły 367,70 zł.

Wydatki budżetowe w części 60 budżetu państwa zostały poniesione w dziale 750 „Administracja publiczna” oraz dziale 100 „Górnictwo i kopalnictwo”.

Tabela 15. Wydatki budżetowe Wyższego Urzędu Górniczego w 2023 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa (po nowelizacji)	Budżet po zmianach	Wykonanie	4:3 %
1	2	3	4	5
Część 60 – ogółem	76 312	77 720	77 557	99,8
z tego:				
• świadczenia na rzecz osób fizycznych	46	281	281	100
• wydatki bieżące	74 427	75 815	75 807	100
• wydatki majątkowe	1 839	1 624	1 469	90,5

Do planowanych wydatków budżetowych WUG określonych w ustawie budżetowej na rok 2023 w wysokości 76 312 tys. zł wprowadzono zmiany decyzjami Ministra Finansów, co zwiększyło planowane wydatki do wysokości 77 720 tys. zł.

11.1. Budżet w układzie zadaniowym

WUG realizował w roku 2023 wydatki według klasyfikacji budżetu zadaniowego:

- w ramach zadania 12.2 „Kształtowanie bioróżnorodności” realizowano podzadanie 12.2.3 „Ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych”, na które przeznaczono w 2023 r. 1 086 tys. zł z planowanych 1 086 tys. zł;
- w ramach zadania 12.4 „Gospodarka zasobami i strukturami geologicznymi” realizowano podzadanie 12.4.2 „Nadzór i kontrola nad ruchem zakładów górniczych oraz zakładów wykonujących roboty geologiczne”, na które przeznaczono w 2023 r. 76 471 tys. zł z planowanych 76 634 tys. zł.

Wyższy Urząd Górniczy
ul. Poniatowskiego 31
40-055 Katowice
www.wug.gov.pl